

Pedagogisch beleidsplan Peutergroepen

Inhoudsopgave

1. Inleiding

P4

2. Algemeen

P5

- 2.1 Leeftijdscategorieën en groepsgrootte en openingstijden locatie Paradijs
 - 2.1.1 Leeftijdscategorieën en groepsgrootte en openingstijden locatie Goffertrakkertjes
 - 2.1.2. Dagindeling
- 2.2 Openingstijden
- 2.3 Privacy reglement
 - 2.3.1 Privacy beleid
- 2.4 Visie en doelstellingen
- 2.5 Ouders
 - 2.5.1 Ouderparticipatie
 - 2.5.2 Contacten met ouders
 - 2.5.2.1 Samenwerking met ouders
 - 2.5.3 Oudergesprekken en mentorschap
 - 2.5.4 Overdracht naar de basisschool en BSO
- 2.6 Verzorgen van kinderen
- 2.7 Voeding
 - 2.7.1 Gezonde traktatie
- 2.8 Ziektebeleid
 - 2.8.1 Als het kind thuis ziek wordt
 - 2.8.2 Koorts
 - 2.8.3 Medicijnen
 - 2.8.4 Medisch handelen
 - 2.8.5 Eerste hulp en kinder-EHBO
- 2.9 Klachtenprocedure
- 2.10 Vierogenbeleid

3. Visie op ontwikkeling

P13

- 3.1 Opvoedingstheorie van Riksen-Walraven
- 3.2 Kindvisie en pedagogische doelstelling
- 3.3 Ontwikkelingsfasen
 - 3.3.1 Van dreumes naar peuter
 - 3.3.2 Van peuter naar kleutertijd
- 3.4 De ontwikkeling van spel en spelvormen.
 - 3.4.3 De ontwikkeling van samenspel volgens de categorieën van Parten.
 - 3.4.4 Belang van veiligheid bieden op de groep.
- 3.5 Sleutelervaringen
- 3.6 Sociaal-emotionele ontwikkeling
 - 3.6.1 Conflicthantering
 - 3.6.2 Het stimuleren van de zelfredzaamheid
 - 3.6.3 Zindelijk worden
 - 3.6.4 Wennen
 - 3.6.4.1 Geborgenheid en wennen
 - 3.6.4.2 Wenperiode
 - 3.6.4.3 Wenschema
- 3.7 Lichamelijke ontwikkeling
- 3.8 Verstandelijke en creatieve ontwikkeling
 - 3.8.1 Taalontwikkeling
 - 3.8.2 Wat doet Kaleidoscoop aan taalverwerving?
 - 3.8.3 Voorwerpen onderzoeken
 - 3.8.4 Ontluikend gevoel voor hoeveelheid en getal

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 2 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	-----------------

3.8.5 Ruimte

3.8.6 Tijd

4. De pm'er kind interactie

P26

4.1 Spelbegeleiding

4.1.1 Basistechnieken voor spelbegeleiding

4.1.1.1 Verwoorden

4.1.1.2 Stimuleren

4.1.1.3 Structureren

4.2 Algemene interactiestrategie van Kaleidoscoop

4.3 Communicatiecirkel

4.4 Observatie

4.5 Voorschoolse educatie, teamsamenstelling en kwalificatie pm'ers

4.6. Voorschoolse educatie op de peutergroepen.

4.6.2 Inzet stagiaires en vrijwilligers

4.6.3 Permanente educatie, evaluatie en coaching on the floor.

4.6.3.1 Permanente educatie, evaluatie en coaching on the floor.

4.6.3.2 Inzet van pedagogisch beleidsmedewerker en pedagogische coach.

4.6.4 Kaleidoscoop 0-4 jarigen en opleidingsplan medewerkers.

4.6.5 Ontwikkeling volgen en stimuleren met ouders en doorlopende leerlijn naar basisschool

4.7 Gedragscode KINOP

4.7.1 Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld

4.8 Kinderen met gedrags- en/of ontwikkelingsproblemen

4.8.1 Ondersteuning ouders en ondersteuning op de groep bij problemen kind

4.8.2 Samenwerking met GGD zorgcoördinator

5. De fysieke omgeving

P33

5.1 Speelleeromgeving

5.2 Buitenruimte

5.3.1 Uitstapjes

5.4 Een veilige en schone omgeving

5.4.1 Achterwacht

5.5 Werkwijze op de groep

6. De groep

P36

6.1 Overbrengen van waarden en normen aan kinderen

6.2 De mogelijkheid bieden tot het ontwikkelen van individualiteit

6.3 De mogelijkheid tot het aangaan van relaties

6.4 Kinderen verschillen en overeenkomsten laten ontdekken tussen mensen en situaties

6.5 Grenzen stellen

6.6 Regels overschrijden

7. Activiteitsaanbod en spelmateriaal

P39

7.1 Actief leren

7.2 Dagschema

7.3 De cyclus van vooruitkijken, speelwerken en terugkijken

7.4 Speelleren in de grote of in de kleine groep

1. Inleiding

Dit pedagogisch beleidsplan geeft u inzage, in de visie van KINOP, op onze opvang en opvoeding van kinderen. In dit plan beschrijven we onze pedagogische uitgangspunten en de daaruit voortkomende werkwijze.

Het pedagogisch beleidsplan is primair bedoeld voor onszelf. Het zegt iets over ons doel. Door middel van dit plan kunnen we elkaar nu beter op inhoudelijke zaken aanspreken. Onze uitgangspunten zijn duidelijk en staan op papier. Het pedagogisch beleidsplan is ook bedoeld voor de ouders van de kinderen die onze peutergroepen bezoeken. Het geeft hen de gelegenheid inzicht te krijgen in onze opvattingen en werkwijze. Het geeft hen de mogelijkheid om met ons in gesprek te gaan of ons erop te wijzen dat de praktijk niet aansluit op onze uitgangspunten. Het beleidsplan is tevens bestemd voor stagiaires en nieuwe medewerkers.

2. Algemeen

Iedere peutergroep heeft een eigen stamgroepsruimte als basis. De ruimte van de groep is geschikt en aangepast aan het aantal en de leeftijd van de op te vangen kinderen. De buitenruimte grenzend aan de groepsruimten biedt weer andere spelmogelijkheden dan binnen. De pm'ers werken zoveel mogelijk op vaste groepen en dagen gedurende de gehele week. Er is geen afwijkende inzet van beroepskrachten t.a.v. de aanwezige kinderen gedurende de dagen van de week.

Raadpleeg onze klantenservice voor de beschikbaarheid van de groepen en de verschillende locaties.

2.1. Leeftijdscategorieën en groepsgrootte en openingstijden locatie Paradijs.

Locatie het Paradijs bestaat uit 3 groepen.

Er is 1 leeftijdscategorie van 2 tot 4 jaar van maximaal 16 kinderen per groep. Bij voldoende vraag en bij de grotere locaties zoals bij het Paradijs is het ook mogelijk om middagopvang te bieden.

Er wordt dan 3-jarigen opgevangen in een groepje met maximaal 8 kinderen.

De openingstijden voor de reguliere opvang is op maandag t/m vrijdag van 8.45- 11.45 uur. Voor 3-jarigen bieden wij opvang en een op de leeftijd afgestemd programma op de maandag, dinsdag en op de donderdagmiddag van 12.45 -15.45.

Daarnaast heeft locatie Paradijs een groep, waarbij een extra intensief educatief programma wordt geboden speciaal gericht op het stimuleren van taal bij kinderen met taalachterstand. Dit programma wordt extra en bovenop het reguliere Kaleidoscoop programma aangeboden.

2.1.1. Leeftijdscategorieën en groepsgrootte en openingstijden locatie Goffertrakkertjes.

Er is 1 groep.

Deze groep bestaat uit 1 leeftijdscategorie van 2 tot 4 jaar van maximaal 16 kinderen.

De openingstijden voor de opvang is op maandag t/m vrijdag van 8.45- 11.45 uur.

We werken met het educatief programma Kaleidoscoop.

2.1.2. Dagindeling

Peutergroep

8.45 tot	9.00	Ontvangst ouders en kinderen: vrij spel
9.00 tot	9.15	Begroetingskring en dagschema bekijken
9.15 tot	10.00	Vooruitkijken – spelenwerken in hoeken, interactief voorlezen– Terugkijken*
10.00 tot	10.45	Muziekkaarten/liedjes zingen en fruit eten
10.45 tot	11.00	Plassen/verschonen en handen wassen
11.00 tot	11.30	Speelleren in kleine groep* (volgens overzicht sleutelervaringen)
11.30 tot	11.45	Buitenspelen; activiteit (in een grote of in een kleine groep) dans, muziek, knutselen zoals zand en water, groepsspel, zingen, of fantasiespel
11.45		Ophalen

Aanvulling bij Locatie Paradijs:

Op woensdagochtend gymmen de kinderen in de Klumpert. De vaste stamgroep en stamgroepruimte wordt dan verlaten. Hierbij wordt rekening gehouden met leidster-kindratio zodat er voldoende begeleiding is op de groepen, ook voor de achterblijvers.

*De groep kan tijdens deze activiteiten gesplitst worden in kleinere groepjes kinderen. We maken een indeling op grond van de verschillende aanwezige taalniveaus bij de kinderen; in begin en midden- eind. Het kind krijgt zo extra aandacht op maat geboden. We kunnen hierbij gebruik maken van de ruimte op de gang en/of spreekkamer.

Aanvulling bij locatie Goffertrakkertjes

De groep kan tijdens deze activiteiten gesplitst worden in verschillende taalniveaus van begin en midden -eind, maar dit gebeurt allemaal in dezelfde stamgroepruimte.

2.3 Privacyreglement

De kinderopvang houdt, om u en uw kind zo goed mogelijk ten dienste te kunnen zijn en vanwege wettelijke verplichtingen, een registratie bij van uw persoonlijke gegevens. Op deze registratie is de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) van toepassing. Deze wet bevat regels met betrekking tot het doel van de registratie, de aard van de gegevens die worden geregistreerd, het beheer van de gegevens, de personen die toegang hebben tot die gegevens en uw inzagerecht in deze gegevens.

KINOP zal niet meer gegevens opslaan of bewaren, dan die werkelijk noodzakelijk zijn of andere doeleinden dienen dan welke nodig zijn voor een doelmatige kinderopvang.

Het reglement met een uitgebreide toelichting is op aanvraag op de locatie beschikbaar.

2.3.1 Privacy beleid

Foto's maken met een eigen camera of mobieltje is niet toegestaan. Uitzondering hierop zijn bijzondere gebeurtenissen en activiteiten. Tijdens verjaardagen bieden wij de ouders de mogelijkheid aan dit met de eigen camera vast te leggen. Voorwaarde is dat de ouders van de betrokken kinderen toestemming hebben geven dat hun kind gefotografeerd mag worden. KINOP vraagt uitdrukkelijk toestemming van de ouders in geval van individuele observaties van het kind, overdracht van informatie naar derden en vastleggen van beeldmateriaal voor derden en/of voor de website of sociale media. We vragen specifieke aandacht van alle medewerkers bij het omgaan, registreren en bewaren van vertrouwelijke gegevens.

2.4 Visie en doelstellingen

Het bieden van verantwoorde opvang zien we als een aanvulling op de opvoeding thuis. Ouders hebben de eerste verantwoordelijkheid. Het bijzondere aan opvoeden binnen een peutergroep is, dat het in een groep en met andere kinderen gebeurt. Kinderen leren van elkaar en zij beïnvloeden elkaar. Daarnaast is er aandacht voor de individuele vraag en ontwikkeling van elk kind.

Tegelijkertijd willen we zo goed mogelijk voldoen aan de opvangwensen van de ouders. We willen graag uw vragen en wensen horen. We zijn er ons van bewust dat we niet aan alle wensen tegemoet kunnen komen. Wel staan we open voor andere ideeën.

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 6 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	-----------------

2.5 Ouders

2.5.1 Ouderparticipatie

De oudercommissie behartigt de belangen van de kinderen en de ouders en fungeert als klankbord voor de leiding.

De oudercommissie is te bereiken door schriftelijke suggesties en vragen in de daarvoor bestemde bus bij de peutergroepen te stoppen.

2.5.2 Contacten met ouders

We hechten veel waarde aan een nauwe samenwerking met de ouders. Zij zijn de belangrijkste opvoeders. We wisselen alledaagse informatie uit en hebben oprechte interesse in elkaar. Vanuit de vertrouwensband die je met elkaar opbouwt, vragen we de ouders mee te denken en te beslissen over ons beleid en onze werkwijze.

We praten regelmatig met de ouders over hun kind aan de hand van observaties.

Van de observaties maken we wekelijks aantekeningen ('anekdotes'). De pm'ers praten regelmatig met de ouders over hun kind, onder andere aan de hand van deze anekdotes. De ouder wordt zo op de hoogte gehouden van de ontwikkeling van zijn of haar kind.

Van onze kant willen we dat de communicatie tussen ouders en de peutergroepen zo optimaal mogelijk verloopt. We doen dit door een goed intakegesprek met informatie en afspraken. We zorgen regelmatig voor uitwisseling van informatie tijdens de breng- en haalmomenten.

2.5.2.1. Samenwerking met ouders

Als de kinderen een goede start maken is de kans op schoolsucces veel groter. Naast onze samenwerking met de basisschool voor de doorgaande leerlijn, is de samenwerking met ouders erg belangrijk voor ons.

U kent uw kind het best en kunt uw kind stimuleren in zijn of haar ontwikkeling. Wij organiseren daarom veel soorten van activiteiten om invulling te kunnen geven aan deze samenwerking met ouders.

We organiseren de volgende activiteiten:

Educatieve nieuwsbrief voor ouders

Ouders worden door ons gestimuleerd om thuis ontwikkelingsstimulerende activiteiten met hun kinderen te doen. De ouders krijgen hiervoor maandelijks een educatieve nieuwsbrief. Hierin staan bijvoorbeeld welke woorden ieder thema aanbod komen. We gaan in op welk boek van de maand bij het thema centraal staan met tips wat ouders hiermee kunnen doen. Ook staan er allerlei tips wat de ouders thuis kunnen doen om de ontwikkeling van hun kind te stimuleren zoals bijvoorbeeld de tekst aanleren van een liedje of versje van het nieuwe thema wat aanbod gaat komen.

De ouders kunnen zich ook aanmelden om te kunnen meespelen op de groep.

In een aantal gevallen is het niet mogelijk voor ouders om hier gebruik van te maken i.v.m met dagbesteding, cursus of werkzaamheden. In overleg met de ouders wordt een mogelijkheid in het programma geboden om toch kennis te maken met het programma en mee te spelen met hun kind. Ouders zien op welke wijze ze hun kind in de activiteit kunnen volgen en hoe je het kind kunt begeleiden in spel.

Projecten ter stimulering van de ontwikkeling thuis

Jaarlijks worden er een aantal projecten gestart ter stimulering van de ouderbetrokkenheid. Hierbij kan extra een facet van de ontwikkeling van het kind worden gestimuleerd. 1 project is knuffel gaat uit logeren.

De knuffel die gebruikt wordt bij een belangrijk onderdeel van het dagprogramma, namelijk het vooruitkijken op de komende activiteiten gaat uit logeren bij het kind. De knuffel maakt van alles mee! Ouders schrijven hier een verhaaltje over, wat terug verteld wordt in de kring. Het wordt duidelijk wat het belang is van het terugkijken en reflecteren als leerstrategie en ervaring opdoen met de voor het kind moeilijk te bevatten sleutelervaring tijd en ruimte.

Bij het project met het: " Rupsje Nooitgenoeg". krijgen de ouders een tas met een prentenboek over de avonturen van: " het rupsje nooitgenoeg".

Het rupsje gaat beurtelings bij alle kinderen logeren.

De ouders krijgen tips op welke wijze ze interactief kunnen voorlezen met hun kind. Naast deze tips krijgen ze materiaal voor het maken van verteltafel en een knutselopdrachtje. Deze knutsel krijgt een speciale plaats in de groep!

Jaarlijks organiseert KINOP een Kaleidoscoop ouderavond. We staan dan stil bij verschillende onderdelen van het Kaleidoscoop programma waarbij we uitleg en toelichting geven over wat we doen en waarom. Daarnaast organiseert KINOP jaarlijks, in samenspraak met de oudercommissie, informele bijeenkomsten en/of ouderavonden zoals een lampiontocht door de wijk en diverse vieringen. Ook zijn er bijeenkomsten gericht op het uitwisselen van opvoedkundige tips en tops. Dit gebeurt veelal in samenspraak en met input van Tandem.

2.5.3 Oudergesprekken en mentorschap

Alle kinderen hebben een eigen mentor. Tijdens het wengesprek brengen wij u en uw kind op de hoogte wie de mentor van uw kind wordt en welke beroepskrachten op welke dag werkzaam zijn op de groepen. Deze mentor werkt op de groep waar het kind is geplaatst en volgt de ontwikkeling van het kind, voert de oudergesprekken en is tevens het eerste aanspreekpunt voor de ouders bij vragen over de ontwikkeling of het welbevinden van het kind.

We houden u graag op de hoogte hoe het met uw kind gaat. Twee maanden na de start van uw kind is er het oudergesprek: " het evaluatie wengesprek".

We staan stil bij de volgende items: hoe voelt uw kind zich bij ons? Waar speelt uw kind mee en met wie? Welke ontwikkelingen maakt uw kind door en op welke wijze gaan wij er op de peutergroepen mee om? Daarna zijn er jaarlijkse vervolggesprekken.

De vervolggesprekken vinden vervolgens ieder half jaar plaats.

Dus met 2.5 jaar, 3 jaar en met 3 jr en 7 mnd. Er vindt een oudergesprek plaats aan de hand van de ingevulde KIJK! registraties.

We beschikken over het observatie-instrument KIJK! voor het beoordelen van het welbevinden en de ontwikkeling van het kind. Het doel is om te kijken of het goed gaat met de kinderen. Het is van groot belang dat we elkaar op de hoogte houden van onze ervaringen.

Met behulp van het kindvolgsysteem KIJK! en de observaties/aneddotes bij de sleutelervaringen bij de verschillende ontwikkelingsgebieden, wordt een KIJK! registratie gemaakt door de mentor.

Doel is om te kijken of het goed gaat met de kinderen waarbij we het welbevinden en de ontwikkeling van het kind kunnen volgende. Het is van groot belang dat we elkaar op de hoogte houden van onze ervaringen.

KIJK! registraties

Peutergroep : 2,5 jaar, 3 jaar en tussen 3jr en 6-8 mnd

Aan de hand van bovenstaande registraties worden met de ouders periodiek oudergesprekken gehouden over de ontwikkeling van hun kind.

2.5.4 Overdracht naar de basisschool en BSO

Bij de overgang naar de basisschool vragen we de ouders om toestemming om informatie over het kind over te dragen aan de basisschool. In Nijmegen gebruiken we hiervoor het instrument 'alle kinderen in beeld' (AKIB) met 3 jr en 6-8 maanden wordt met behulp van de KIJK! registratie tevens het AKIB formulier ingevuld.

Wij hanteren twee overdracht varianten;

Warme overdracht regulier

Bij de warme overdracht regulier is er een (telefonisch) gesprek met de school. Ouders hebben hiervoor het AKIB-formulier ingevuld, en toestemming gegeven om dit gesprek te laten plaatsvinden en informatie over het kind te delen. Wanneer dit wenselijk is kunnen medewerkers van de BSO aanwezig zijn bij dit gesprek, als ouders hiervoor toestemming geven.

Warme overdracht Plus

Bij de warme overdracht plus vindt het gesprek plaats met de school én de ouders. Ook bij dit gesprek vormt het AKIB-formulier de basis voor het uitwisselen van informatie over het kind. Het dient als praatstuk om het gesprek over het kind op een professionele en gestructureerde manier te laten verlopen. Wanneer dit wenselijk is kunnen medewerkers van de BSO aanwezig zijn bij dit gesprek, als ouders hiervoor toestemming geven.

De warme overdracht plus kan worden uitgevoerd als:

- het kind een VVE-indicatie heeft;
- het kind extra of specifieke ondersteuning nodig heeft;
- het kind in een zorgtraject zit.
- er zorgen zijn over de ontwikkeling van het kind;
- het kinderdagverblijf en de school het wenselijk vinden om de ouders aanwezig te laten zijn bij de overdrachtsgesprekken;
- de ouders van het kind aangeven dat ze graag bij het overdrachtsgesprek aanwezig willen zijn.

2.6 Verzorgen van kinderen

Het zorgen voor kinderen beslaat een groot deel van de dagelijkse werkzaamheden. Het verzorgen heeft in belangrijke mate te maken met de leeftijd van de kinderen. Voeding en het verschonen en zorg dragen voor hygiëne nemen veel tijd en aandacht in beslag.

2.7 Voeding

De gezondheid van de kinderen is een belangrijk aandachtspunt. We proberen zo gezond mogelijk te eten en drinken. Ouders nemen voor het kind een bakje met fruit mee en een beker met sap.

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 9 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	-----------------

2.7.1 Gezonde traktatie

Wanneer het kind jarig is, vieren we dat graag in de groep met een gezonde traktatie.

2.8 Ziektebeleid

2.8.1 Als het kind thuis ziek wordt

Wanneer het kind ziek is, moeten de ouders dit voor 9.00 uur aan ons doorgeven.

Ouders zijn verplicht op de peutergroepen te melden of hun kind ziekteverschijnselen vertoont met braken, koorts, diarree of huiduitslag. Als we merken dat het kind een temperatuur heeft van 38 graden of hoger, is dat voor ons een reden om contact op te nemen met de ouders en met hen te overleggen.

Ouders zijn niet verplicht het kind in te enten. Wij vragen ouders wel te melden of het kind al dan niet is ingeënt. Dit geldt voor alle inentingën vanuit het rijksvaccinatieprogramma.

2.8.2 Koorts

Graag willen wij de aard van de ziekte weten, zodat wij bij besmettingsgevaar de andere ouders op de hoogte kunnen brengen. Wij zijn alert op zieke kinderen en we zorgen ervoor dat het besmetten van gezonde kinderen zoveel mogelijk wordt vermeden.

Over het algemeen geldt: als het kind zich niet al te ziek voelt, de drukte aankan en nog lekker kan spelen, mag het komen.

Tot 38 °C is er sprake van verhoging. Het kind mag op de peutergroepen wanneer het zich goed genoeg voelt om te spelen.

Vanaf 38 °C heeft het kind koorts. De pm'er neemt altijd contact op met de ouders. In overleg bepalen wij, afhankelijk van de ernst van de situatie en de mogelijkheden die er zijn, om het kind extra aandacht en zorg te geven en of het kind kan blijven of dat het kind opgehaald moet worden. *De pm'ers hebben hierin het laatste woord. Als zij bepalen dat een situatie niet (meer) werkbaar is, moet het kind opgehaald worden.*

2.8.3 Medicijnen

Wij verstrekken nooit op eigen initiatief medicijnen. Wanneer uw kind medicijnen op doktersvoorschrift ontvangt, kan middels het formulier 'overeenkomst gebruik medicijnen' door u worden aangegeven op welke wijze het medicijn op de peutergroep kan worden verstrekt. Dit geldt ook voor homeopathische middelen en alle zalfjes en drankjes welke zonder recept verkrijgbaar zijn bij de drogist.

Het medicijn mag alleen worden toegediend op verzoek van de ouders wanneer de betrokken ouders/verzorgers zelf niet in staat zijn om het middel op het voorgeschreven tijdstip toe te dienen. Dus als een medicijn twee maal per dag moet worden toegediend, zal aan de ouder gevraagd worden om het zelf 's ochtends en 's avonds thuis te geven.

Wanneer de medicijnen voor de allereerste keer gegeven worden, moet dit door de ouders thuis gedaan worden. De ouders doen voor hoe het medicijn het beste toegediend kan worden en geven duidelijke instructies.

2.8.4 Medisch handelen

De medische handelingen zijn onderverdeeld in drie categorieën. Pm'ers zijn alleen bevoegd om handelingen in de tweede en derde categorie uit te voeren. Handelingen uit de eerste categorie bestaan uit de zogenaamde voorbehouden handelingen die volgens de wet alleen door artsen en verpleegkundigen mogen worden uitgevoerd. Te denken valt hierbij aan het geven van

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 10 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

sondevoeding of het toedienen van een injectie of prikpen. De pm'ers mogen deze medische handelingen **niet** uitvoeren.

2.8.5 Eerste hulp en Kinder-EHBO

Alle pm'ers zijn geschoold in speciale kinder-EHBO. In sommige gevallen kan het echter noodzakelijk zijn direct medische hulp in te roepen. Voor die gevallen gaan we naar de dichtstbijzijnde huisartsenpraktijk. Uiteraard bellen wij u dan zo snel mogelijk.

2.9 Klachtenprocedure

KINOP heeft in het kader van de Wet kinderopvang een interne klachtenregeling opgesteld. Deze regeling beschrijft de werkwijze bij het behandelen en registreren van klachten van ouders of van de oudercommissie bij een gedraging jegens een ouder of een kind van KINOP of van voor KINOP of door zijn tussenkomst werkzame personen en de overeenkomst tussen KINOP en de ouder.

Bij voorkeur maken ouders/verzorgers een klacht eerst bespreekbaar bij de direct betrokkene. Leidt dit niet tot een bevredigende oplossing, dan kan een formele klacht ingediend worden.

Een formele klacht wordt schriftelijk ingediend per email info@kinop.nl of per post; Oude Dukenburgseweg 22, 6538NE te Nijmegen t.a.v.: de Directie.

Mocht interne klachtafhandeling niet leiden tot een bevredigende oplossing dan staat ouders de weg vrij voor aanmelding van het geschil bij de Geschillencommissie Kinderopvang en Peuterspeelzalen, gevestigd in Den Haag: www.degeschillencommissie.nl

Het reglement van de klachtenprocedure vindt u op onze website.

2.10 Vierogenbeleid

Het vierogenprincipe; aanbevelingen n.a.v. de commissie Gunning ter preventie van kindermisbruik. Uitgangspunt van het vierogenprincipe is dat er op de opvanglocatie altijd twee volwassenen tegelijkertijd aanwezig zijn op de groep die de kinderen kunnen zien en/of horen. Dit uitgangspunt brengt de volgende werkwijze met zich mee:

Openheid in de ruimte

Zorg ervoor dat volwassen medewerkers in elke groepsruimte, verschoonruimte, naar binnen kunnen kijken. Op de locatie zijn geen verborgen plekken of hoeken.

Groepsruimtes gedurende de dag

Bij meer dan 8 kinderen zijn er altijd twee medewerkers werkzaam op de groep. Indien er 1 medewerker op de groep staat, dan is dit altijd in combinatie met een andere aanwezige groep. Er is dus altijd iemand in het gebouw aanwezig die binnen kan kijken of even binnen kan lopen.

Openheid in het onderlinge contact in het team

Het is belangrijk dat er in een team een cultuur is van openheid. Dit betekent dat de medewerkers elkaar feedback geven, onafhankelijk van elkaar en de leiding durven te functioneren. Men kan elkaar feedback geven en deze ook ontvangen. Alleen dan zullen medewerkers ingrijpen als een collega gedrag vertoont dat niet wenselijk is.

Belangrijke voorwaarden voor openheid is een veilige sfeer. Alertheid is van belang wanneer men signaleert dat medewerkers niet kunnen functioneren in een team; men moet niet alleen

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 11 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

positieve maar ook negatieve feedback kunnen uiten en ontvangen. Een kritische houding naar elkaar is wenselijk. Een te grote collegialiteit ondermijnt een kritische houding naar elkaar.

Om deze openheid te stimuleren zijn er bijeenkomsten waarin de volgende aspecten aan bod komen:

- Signalen opvallend gedrag (protocol kindermishandeling en protocol misbruik pm'ers)
- Communicatie met ouders.
- Geven en ontvangen van feedback.
- Werkwijze Kaleidoscoop en het pedagogisch beleid is duidelijk zichtbaar in de alledaagse praktijk. De pm'ers kunnen hierover in eigen woorden vertellen. De theorie geeft steun en handvatten voor het dagelijkse werken op de groep.

Om de openheid te stimuleren en inzichtelijk te maken wat er speelt op de werkvloer zullen de volgende zaken ingesteld worden:

Klachtenbeleid

Klachten over pm'ers die betrekking hebben op de meldcode worden geanonimiseerd voorgelegd aan de oudercommissie. De OC kan zo meekijken met de organisatie en een vinger aan de pols houden en haar advies uitbrengen.

Vertrouwenspersoon

De vertrouwenspersoon kan de medewerkers van KINOP helpen signalen van mogelijk misbruik te bespreken.

Aannamebeleid

Er is een goede screening bij aanname van nieuw personeel. De referenties en de werkervaring worden altijd nagetrokken. De sollicitatiebrief met cv wordt in het personeelsdossier bewaard. Ook stagereferenties worden nagetrokken. Bij ontslag of het niet verlengen van een contract worden mogelijke redenen nagetrokken.

Via sociale media: Facebook e.d. wordt gekeken op welke wijze de kandidaat zich presenteert. De volgende documenten worden gecontroleerd voordat de persoon in kwestie in dienst treedt: diploma's, VOG en kopie van het identiteitsbewijs.

Toetsing van het vierogenbeleid:

Er wordt met regelmaat getoetst op welke wijze alle medewerkers omgaan met deze richtlijnen.

Dit gebeurt middels:

- functioneringsgesprekken (omgang ouders, kinderen en collega's)
- via observaties op onregelmatige tijdstippen.

3. Visie op ontwikkeling

3.1 Opvoedingstheorie van Riksen-Walraven

Op de opvanglocatie willen we een veilige, zorgzame en uitdagende omgeving voor kinderen creëren. Centraal staat het ervaren van emotionele veiligheid. De opvoedingstheorie van Riksen-Walraven ligt ten grondslag aan de Wet Kinderopvang 2005.

Zij formuleert in haar theorie vier opvoedingsdoelen:

- een gevoel van emotionele veiligheid bieden;
- gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties;
- gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van sociale competenties;
- de kans om zich normen en waarden (de 'cultuur') van een samenleving, eigen te maken; socialisatie.

Deze doelen vormen de uitgangspunten voor ons pedagogisch handelen. Hierbij houden we rekening met het ontwikkelingsniveau van de kinderen

In dit pedagogisch beleidsplan kiezen we dus voor de opvoedingstheorie van Riksen-Walraven als uitgangspunt voor ons pedagogisch handelen. Hoe doen we dit in de dagelijkse praktijk met de kinderen? De opvoedingsdoelen werken we uit middels de onderstaande middelen:

- de pm'er kind interactie.
- de fysieke omgeving.
- de groep.
- het activiteitenaanbod en het spelmateriaal.

3.2 Kindvisie en pedagogische doelstelling

Onze visie start met het kind vertrouwen, zelfstandigheid, initiatief en inlevingsvermogen aan te leren. Wij leren het kind op zichzelf en de ander te vertrouwen, zelfstandig te zijn, initiatief te nemen en zich in de ander in te leven. Zo ontwikkelt het een positief beeld van zichzelf en de ander en staat het later positief in de wereld. Dit is essentieel voor zijn verder ontwikkeling en de relaties dat het in zijn latere leven aangaat.

We laten de kinderen belangrijke ervaringen op doen in een veilige en liefdevolle omgeving. Dat doen we met behulp van de methode Kaleidoscoop, een educatieve methode die niet alleen de taalvaardigheid, maar de gehele brede ontwikkeling stimuleert. Zoals de sociaal- emotionele ontwikkeling. Het kind ontwikkelt zich zo op zijn eigen wijze en in zijn eigen tempo, door actief te leren, in wisselwerking met zijn omgeving en de mensen om hem heen.

We besteden veel aandacht aan de inrichting van de ruimte, het werken met een dagschema, het ondersteunen van kinderen bij het maken van plannen voor hun spel en het leren reflecteren daarop en aan het bewust aangaan van interacties met kinderen en de pm'ers.

We gaan liefdevol om met kinderen om door ze de juiste aandacht te geven. Ieder kind voelt zich thuis op de peutergroep.

3.3 Ontwikkelingsfasen

3.3.1 Van dreumes naar peutertijd

Tussen ongeveer één en drie jaar maken kinderen een snelle ontwikkeling door. Er is sprake van een verhoogde motoriek (ze gaan (beter) lopen, rennen en grijpen) en een snelle taal- en spraakontwikkeling. Ze ontdekken de wereld en krijgen er een zekere grip op. Ze gaan ook problemen ontdekken en zitten vol met vragen over allerlei zaken. Ze ontdekken dat ze een eigen persoonlijkheid hebben met een eigen wil. Kinderen in deze leeftijd proberen onafhankelijk van hun opvoeders te worden en hebben tegelijkertijd nog de bescherming van hun directe nabijheid nodig. Ze willen zelf weten, zelf kunnen en zelf beslissingen nemen.

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 13 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

Ze oefenen hun wil in allerlei situaties. Ze worden in deze periode dan ook geconfronteerd met de tegenstelling 'doen wat zij zelf willen' tegenover 'doen wat anderen verlangen'. Het geweten is nog onderontwikkeld; kinderen beschouwen als goed datgene wat wordt beloond en als fout datgene wat wordt bestraft. Het alleen spelen wordt naast elkaar spelen en steeds meer samen spelen.

3.3.2 Van peuter naar kleuter

De kleutertijd loopt globaal van drie tot zes jaar. Hebben kinderen in de vorige fase ontdekt dat ze een persoonlijkheid hebben, in deze fase ontdekken zij wat voor een persoonlijkheid zij hebben. Door hun betere motoriek en groeiende taalvaardigheid gaan ze zich zekerder voelen, wat zich uit in uitgebalanceerd gedrag. Ze gaan zich in veel richtingen ontplooien. Ze leren directe behoeftebevrediging uit te stellen en zich in anderen te verplaatsen, waardoor zij een zekere verantwoordelijkheid kunnen dragen. Het begin van een persoonlijk geweten ontstaat; de normen en regels van de opvoeders worden een innerlijke gedragscode. De fantasie speelt een grote rol in hun leven. Fantasie en werkelijkheid worden nog wel eens door elkaar gehaald. Kinderen zijn in de kleutertijd ondernemend en komen er achter dat ze zich doelen kunnen stellen en die ook kunnen realiseren. Bij het samenspel leren de kinderen steeds beter samenwerken; ze spreken regels af en verdelen taken.

3.4 De ontwikkeling van spel en spelvormen.

In de loop van de ontwikkeling van kinderen ontstaan verschillende spelvormen die in elkaar overlopen. Heel jonge kinderen zijn afhankelijk van hun zintuiglijke indrukken.

Baby's

Bij jonge baby's zien we al bewegings- en manipulatiespel. Het grijpen naar en bewegen met eigen lichaamsdelen (voeten, tenen, vingers) is kenmerkend in deze fase. Ook grijpt de baby naar speeltjes die worden opgehangen in de wieg of kinderwagen en duwt ertegen. Het tegen elkaar aan slaan van voorwerpen, zoals blokjes, is aantrekkelijk. Het maakt geluid! Volwassenen zijn ook een interessant speelobject omdat ze haren, een neus, ketting of bril hebben om naar te grijpen. Herhaling is kenmerkend bij dit alles.

Dreumesen

Voor dreumesen wordt het interessant om voorwerpen in elkaar te passen, zich voort te bewegen met trek- en duwspeelgoed, een bal te laten rollen en er achteraan te gaan. De lichamelijke beheersing neemt toe en daarmee de actieradius: mogelijkheden om te bewegen en de spelmogelijkheden.

Een andere 'lichamelijke' spelvorm is het sensopathisch spel: spel met ongevormd materiaal, waarbij het vooral gaat om zintuigelijke ervaringen. Kinderen gaan al in een vroeg ontwikkelingsstadium met ongevormde materialen aan de slag. Alle zintuigen – zowel het voelen als het zien, horen, ruiken en proeven – komen hierbij aan bod. Sensopathisch spelen leidt tot allerlei ontdekkingen. Spelend met zand, water of deeg ontdekt een kind de eigenschappen van het materiaal. Zand kan droog en zacht zijn en tussen je vingers door glijden, maar ook gaan plakken als het vochtig is, waardoor je het kunt kneden. Fijn zand voelt heel anders aan dan grof zand. Bij sensopathisch spel is altijd sprake van in het hier en nu bezig zijn. Er is geen spelverloop; uitsluitend het zintuigelijk ervaren is van belang.

Dreumesen en peuters

In het manipulerend spelen met materialen en voorwerpen gaat alle aandacht van de kinderen uit naar de materialen en voorwerpen zelf. Het gaat er niet om of het materiaal iets voorstelt of moet worden, het gaat om het pure plezier van het exploreren van en manipuleren met het materiaal of de voorwerpen zelf. Eindeloos knikkers op de knikkerbaan laten rollen en lachen om de geluidjes, blokken op elkaar stapelen zonder doel of richting, kastanjes op de tafel laten

rollen en er steeds harder met de handen doorheen vegen totdat alle kastanjes op de grond liggen.

Peuters

Geleidelijk aan, vanaf ongeveer het derde jaar, gaat manipulerend spel over in constructiespel en rollenspel. In het constructiespel gaan peuters met blokken die in eerste instantie bij toeval op elkaar blijven staan, steeds hogere torens bouwen tot ze omvallen – of omgegooid worden – waarna de cyclus opnieuw begint. Er ontstaan ingewikkelde(r) bouwsels van constructie- en knutselmateriaal en in het platte vlak worden krassen tekeningen, die een betekenis krijgen die verwoord wordt.

Het wordt belangrijk wat mensen met de materialen en bouwsels doen en ook wordt belangrijk of de producten die ze maken, lijken op hoe ze er in werkelijkheid uitzien. Een auto met drie wielen kan niet meer, hij moet vier wielen en een stuur hebben, dan is het een echte auto.

Zo zetten peuters en kleuters de stap naar doelgerichte constructieve activiteiten; daarbij is het manipuleren en experimenteren met (nieuwe) materialen nog vaak het vertrekpunt.

Ook rollenspel ontstaat geleidelijk uit manipulerend spel. De kastanjes worden niet meer op de grond geveegd maar in de rol van papa in een pannetje gedaan en gekookt.

Leong en Bodrova (2012) onderscheiden in de ontwikkeling van rollenspel – een ontwikkeling die doorgaat tot ruim in de kleuterperiode – vijf stadia, waarvan zij de kenmerken hebben uitgewerkt in onderstaand observatiemodel:

Leerlijn peuters: begin-midden-eind

1. Gericht op materialen: Manipuleren, toevallige symbolische handelingen.
2. Gericht op handelingen: Symbolische handelingen en handelingsgebonden rollen.
3. Gericht op rollen: Rollen, rolgebonden handelingen en eenvoudige spelscripts.

Leerlijn kleuters vanaf 4 jaar:

4. Gericht op scripts: Complexe rollen, geplande scripts, symbolisch gebruik van materialen.
5. Gericht op spelverhalen: vol ontwikkeld rollenspel.

3.4.3 De ontwikkeling van samenspel volgens de categorieën van Parten

Wat het onderzoek van Parten laat zien is dat kinderen stap voor stap steeds beter leren samenspelen. Belangrijk hierbij is wel om in het oog te blijven houden dat niet verwacht moet worden dat ze dit ook altijd doen. Ook bij kinderen die tot coöperatief, complementair spel in staat zijn, blijven de andere spelvormen voorkomen. De behoefte aan solitair, onafhankelijk spel bijvoorbeeld blijft bestaan en is bij het ene kind groter dan bij het andere. Ook het niets bepaalds doen en het toekijk-gedrag zien we vaak terug, met name in een voor het kind nieuwe situatie (onbekende kinderen, een nieuwe ruimte met onbekende hoeken en materialen, nog niet vertrouwde volwassenen).

Deze indeling is een waardevol observatie-instrument om de mate van samenspel tussen kinderen te beoordelen.

Mate van samenspel verloopt volgens onderstaand patroon:

Niets bepaalds doen (vanaf 0 jaar)

Het kind is niet aan het spelen, maar kijkt naar alles wat er aan interessante dingen gebeurt. Als er niets boeiends gebeurt, speelt hij met zijn eigen lichaam, gaat op een stoel zitten of staat op, loopt achter de pm'er of leerkracht aan, zit zomaar wat rond te kijken.

Toekijk-gedrag (vanaf 1,5 tot 2 jaar)

Het kind besteedt zijn meeste tijd aan het kijken naar andere spelende kinderen. Hij doet zelf niet mee, maar is wel betrokken bij het spel van anderen, praat vaak tegen de spelende kinderen, stelt vragen, doet suggesties of geeft ideeën.

Solitair, onafhankelijk spel (vanaf 1,5 tot 2 jaar)

Het kind speelt alleen en onafhankelijk met speelgoed dat verschillend is van het speelgoed dat door andere kinderen in zijn buurt wordt gebruikt. Hij doet geen poging om dichterbij andere kinderen te komen, hij gaat door met zijn eigen bezigheden en trekt zich niets aan van wat andere kinderen doen.

Parallel spel (vanaf 2 jaar)

Het kind speelt onafhankelijk, maar de spelactiviteit brengt hem als vanzelf tussen andere kinderen. Hij speelt met speelgoed dat gelijk is aan dat wat kinderen om hem heen gebruiken. Hij speelt met het speelgoed zoals hij dat zelf wil en hij probeert niet de activiteiten van de andere kinderen te beïnvloeden of te veranderen. Hij speelt eerder naast dan met de andere kinderen.

Associatief spel (vanaf 3 jaar)

Het kind is in het spel afwisselend wel en niet betrokken op andere kinderen. Er is sprake van een gemeenschappelijke activiteit waarover gepraat wordt. Kinderen lenen speelgoed van en aan elkaar. Ze volgen elkaar met treinen of auto's. Er zijn voorzichtige pogingen te bepalen wie wel en niet mee mag doen met het spel. Alle kinderen van de groep doen ongeveer hetzelfde; er is geen verdeling van werk en geen verdeling van organisatie. De kinderen maken hun individuele belangen en interesses niet ondergeschikt aan die van de groep; elk kind doet zoals hij wil.

Coöperatief, complementair spel (vanaf 4 jaar)

Het kind speelt in een groep die met een bepaald doel is georganiseerd, bijvoorbeeld om een bepaald product te maken, om een rollenspel te spelen waarin ze het spelverloop bepalen en de rollen verdelen, of om een bepaald competitief doel te bereiken. De leiding is in handen van een of twee kinderen die de activiteit van de andere kinderen regisseren. De afstemming op elkaar wordt steeds complexer.

3.4.4 Belang van veiligheid bieden op de groep.

Elly Singer (2014; 2015) heeft aangetoond dat er al een positief effect ontstaat op de kwaliteit van spel als de volwassene fysiek nabij is en rust creëert. Daarmee sluit de professional aan bij de basale drijfveren van jonge kinderen:

- Behoefte aan veiligheid, geborgenheid en erbij horen.
- Behoefte om te spelen en te experimenteren.
- Behoefte om 'groot' te worden, te leren en bij te dragen.

Don'ts: ga niet steeds rondlopen.....

Singer en haar team deden onderzoek naar de spelbetrokkenheid van twee- en driejarige tijdens het vrij spelen. Uit de observaties bleek dat pedagogisch medewerkers gemiddeld tweeënzeventig procent van de tijd rondliepen. Er bleek een sterke relatie te bestaan tussen het rondlopen van de volwassene en lage spelbetrokkenheid van de kinderen. Naar aanleiding van

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 16 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

deze analyse stelt Singer dat een bewegende volwassene op kinderen werkt als een magneet: ze onderbreken hun spel en gaan er achteraan. Slechts in tien procent van de observaties was een pedagogisch medewerker gedurende vier minuten of langer rustig aanwezig bij een kind. Als de volwassene rustig bij de kinderen zat, liepen de kinderen veel minder rond en waren er vaker tweezijdige gesprekjes tussen haar en de kinderen. Ook was in een dergelijke situatie de spelbetrokkenheid hoger dan bij de kinderen die zonder pedagogisch medewerker in de buurt met elkaar speelden. Het onderzoek bevestigt dat rust, aandacht en 'er zijn' voor de kinderen hun spel doet opbloeien.

Tops: wat kan de pm'er doen om het kind te laten spelen en te zorgen voor veiligheid?

- Kijk van een afstandje hoe het spel verloopt.

Een kind dat zich veilig voelt bij de professional, durft op ontdekking uit te gaan, verkent de ruimte en speelt met andere kinderen, ook wat verder weg van de volwassene. Tijdens hun spel kijken ze regelmatig op naar de volwassene, het zogenoemde vraagkijken. Bij een knikje of glimlach spelen ze weer door. Ze willen bevestiging in wat ze doen en bezighoudt.

- aantrekkelijke en overzichtelijke speelleeromgeving met voldoende speelruimte.
- Geschikt speelgoed.
- Zorgen voor voldoende tijd.
- Kinderen helpen bij het plannen van hun spel.
- Ideeën aandragen voor het verbreden en verrijken van het spel o.a. door mee te spelen en nieuw materiaal in te brengen.
- Individuele kinderen die het nodig hebben coachen.
- Kinderen aanmoedigen elkaar te helpen bij het spel en meningsverschillen op te lossen.

3.5 Sleutelervaringen

Sleutelervaringen beschrijven de sociale, cognitieve en lichamelijke ontwikkeling van het kind. Het woord sleutelervaring is een samenstelling van 'sleutel' en 'ervaring'. Het woord sleutel geeft aan dat het om een belangrijke ervaring gaat voor de ontwikkeling van het kind. Het woord ervaring wijst naar het feit dat het gaat om dingen die de kinderen op verschillende momenten en in allerlei situaties meemaken en waartoe ze zelf het initiatief nemen. Dit soort ervaringen treden spontaan op in het spel van het kind. Deze sleutelervaringen zijn zo belangrijk voor de ontwikkeling van het kind, dat deze steeds moeten terugkeren. Dit gebeurt niet alleen spontaan, maar ook planmatig doordat een pm'er het aanbiedt. Zo bouwt het kind kennis op.

Een sleutelervaring biedt de pm'er houvast bij het bedenken van activiteiten tijdens het speelleren in de grote en kleine groep en het ondersteunen van de kinderen. De pm'er ondersteunt het spel van het kind door de juiste interacties en materialen. Op deze wijze kan de pm'er een bepaalde sleutelervaring verder stimuleren en ontwikkelen bij het kind.

De sleutelervaringen zijn onderverdeeld in de volgende categorieën:

Zelfbewustzijn

- nieuw sleutelervaring initiatief en planning
- betrokkenheid als nieuwe sleutelervaring.

Sociale relaties

Creatieve representatie,

Beweging,

Muziek,

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 17 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

Interactie en taal,
Voorwerpen onderzoeken,
Ontluikend gevoel voor hoeveelheid en getal,
Ruimte en tijd

3.6 Sociaal-emotionele ontwikkeling, planning en betrokkenheid

Door de omgang met andere kinderen ontwikkelt een kind een beeld over zijn eigen ik. Met vertrouwde personen ontwikkelt een kind een hechte band. Door de positieve interacties met andere kinderen en volwassenen zien ze een veilige plaats waar alles mogelijk is. Het kind leert zichzelf en anderen te vertrouwen, zelfstandig te zijn en initiatieven te nemen. Ze ontwikkelen een positief beeld van zichzelf en de ander. Het kind leert ruzie maken, conflicten op te lossen, op te komen voor zichzelf en rekening te houden met anderen. Het leert lief te zijn voor anderen, oog te hebben voor anderen en verschillende gevoelens te herkennen en ermee om te gaan, zoals boosheid, blijheid, verdriet en teleurstelling. De pm'ers ondersteunen belangrijke sleutelervaringen door te zorgen voor een veilige en liefdevolle omgeving.

De volgende sleutelervaringen spelen een belangrijke rol bij de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind:

- Categorie 1: sleutelervaring zelfbewustzijn.
- Categorie 2: sleutelervaring sociale relaties.
- Categorie 3: sleutelervaring betrokkenheid.

Categorie1: sleutelervaring zelfbewustzijn:

**initiatief tonen en planning;
onderscheid maken tussen ik en de ander;
problemen die zich bij onderzoek en spel voordoen oplossen;
zelf dingen doen.**

Initiatief en planning als deel van executieve functies.

Initiatief nemen en planning is iets wat jonge kinderen niet zomaar kunnen en doen, maar dit is in ontwikkeling en vraagt veel aandacht van hen. Binnen Kaleidoscoop wordt dit domein als nieuwe sleutelervaring benaderd.

Speelwerken: aandacht voor planning en initiatief

Tijdens het speelwerken kunnen kinderen hun eigen plannen maken en uitwerken. Zij hebben er zelf zeggenschap over in welke hoek en met welke materialen ze spelen, met wie ze spelen en hoe hun spel verloopt.

Dat is een essentieel uitgangspunt voor het actief leren van de kinderen, maar tegelijkertijd weet iedere professional dat de plannen van jonge kinderen zich in het begin vaak beperken tot het kiezen voor een bepaalde hoek, waar het kind ook zomaar binnen een minuut weer weg kan zijn omdat het opeens besluit in een andere hoek te gaan spelen. Ook het initiatief tot spelen (met materialen en/of met andere kinderen) is aan ontwikkeling onderhevig.

Leerlijn bij 2- 4 jarigen bij initiatief tonen en plannen maken: begin, midden en eind:

Initiatief tonen

Begin:

- De beginnende ontwikkeling: kinderen gebruiken vooral bekende materialen; kijken naar wat anderen doen (in de grote groep); gebruiken materialen op dezelfde manier als ze andere kinderen zien doen (in de kleine groep).

Midden:

- Na enige tijd: kinderen onderzoeken/exploreren een nieuw materiaal op één of twee manieren; doen na wat andere kinderen doen (in de grote groep); voegen een variatie toe aan de manier waarop ze andere kinderen met de materialen zien werken (in de kleine groep).

Eind:

- De al verdere ontwikkeling: kinderen onderzoeken/exploreren een nieuw materiaal op meerdere manieren; nemen initiatief tijdens de grote groep; proberen hun eigen ideeën uit tijdens de kleine groep.

Planning: kinderen maken plannen en voeren hun intenties uit.

Begin:

- De beginnende ontwikkeling: kinderen wijzen naar een materiaal waar ze mee willen spelen of dat ze willen gebruiken; zeggen in welke hoek ze willen spelen; maken een plannetje en gaan dan iets anders doen.

Midden:

- Na enige tijd: kinderen benoemen de hoek waar ze willen spelen en enkele materialen uit die hoek; kiezen bepaalde materialen waar ze dagenlang op dezelfde manier mee spelen; beginnen met de uitvoering van hun plan maar gaan dan naar een andere hoek of activiteit.

Eind:

- De al verdere ontwikkeling: kinderen maken een gedetailleerd plan voor een hoek plus materialen, wat ze ermee gaan doen en/of met wie ze het plan gaan uitvoeren; maken een plan om hun activiteit de volgende dag te vervolgen en uit te breiden; houden zich bij hun voorgenomen plan voor een groot deel van spelwerken.

Categorie 2: sleutelervaring sociale relaties:

**hechten aan een verzorgende volwassene;
relaties aangaan met andere volwassenen;
relaties aangaan met ander kinderen;
gevoelens uiten;
openstaan voor de gevoelens van anderen;
spelen met anderen.**

Categorie 3 : sleutelervaring betrokkenheid

Betrokkenheid: kinderen zijn betrokken op activiteiten die hen interesseren.

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 19 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

Begin:

- De beginnende ontwikkeling: kinderen lopen heen en weer tussen hoeken en materialen; doen mee aan een activiteit die hen voor korte tijd interesseert; kijken naar anderen die betrokken zijn in een activiteit of taak.

Midden:

- Na enige tijd: kinderen exploreren één of twee materialen voordat ze verder gaan; doen mee aan een activiteit die hen wat langer interesseert; beginnen aan een activiteit die boeiend voor anderen lijkt.

Eind:

- De al verdere ontwikkeling: kinderen zijn geboeid door materialen; doen mee aan een activiteit die hen voor langere tijd interesseert; nodigen anderen uit om aan een aantrekkelijke activiteit mee te doen of deze uit te breiden.

3.6.1 Conflicthantering

Wanneer een kind een ander pijn doet, wordt daar serieus aandacht aan besteed. We werken bij het hanteren van conflicten volgens het 6 stappenplan van Kaleidoscoop. We gebruiken de conflictsituaties die de kinderen hebben als leermomenten voor de kinderen. De kinderen oefenen hun sociale vaardigheden. Ze leren hun emoties en gedrag te begrijpen en doordat ze samen met de ander tot een oplossing proberen te komen, worden de sociale vaardigheden weer verder ontwikkeld. Tijdens een conflict doet een kind veel sleutelervaringen op, waardoor het stap voor stap leert en zich ontwikkelt.

Bij een conflict tussen twee kinderen doorloopt de pm'er het volgende stappenplan om tot een oplossing van het probleem te komen:

1. Benader het kind rustig en stop het gedrag dat pijn veroorzaakt. Neutraliseer het voorwerp door het weg te nemen.
2. Bespreek en benoem de gevoelens van het kind of de kinderen.
3. Verzamel informatie over wat er gebeurd is ('wat'-vragen, géén 'waarom'-vragen).
4. Formuleer het probleem opnieuw.
5. Vraag naar oplossingen en kies er zelf een uit.
6. De pm'er houdt een oogje in het zeil of het conflict echt is opgelost. De pm'er begeleidt op deze manier het spel.

Door dit samenzijn en samen spelen leert het kind om te gaan met zijn emoties en ontwikkelt het zelfbewustzijn en sociale kennis en vaardigheden. Door met kinderen te praten over hun eigen gevoel en die van de ander, wordt bij hen het vermogen zich in anderen te kunnen plaatsen vergroot.

3.6.2 Het stimuleren van de zelfredzaamheid

Zelfredzaamheid is een doel op zich, maar kan ook een belangrijk middel zijn bij het ontwikkelen van een eigen identiteit. Het geeft de kinderen een goed gevoel om steeds meer zelf te kunnen. We helpen een kind niet door van alles voor hem te doen, maar door dit samen te doen en het kind te stimuleren het zelf te doen. Bij iedere handeling die het kind zelf uitvoert groeit het zichtbaar; het kind bouwt aan zijn eigenwaarde en zelfvertrouwen. Overigens moeten we er voor waken kinderen te overvragen; voortdurend moeten we in het oog houden of een kind er al echt aan toe is om bepaalde dingen zelf te kunnen. De zelfredzaamheid stimuleren we door kinderen zichzelf te laten verzorgen zodra ze dat kunnen, bijvoorbeeld alleen naar de wc gaan, aan- en uit kleden, handen wassen etc.

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 20 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

We laten kinderen dingen zelf ervaren door te zeggen: "probeer het eerst zelf, als het niet lukt vraag je mij om te helpen". We streven ernaar dat de kinderen zich steeds meer zelf kunnen redden. In de dagelijkse praktijk op de peutergroep betekent dit bijvoorbeeld:

- goed luisteren naar kinderen; wat geven ze aan?
- niet te hoge eisen stellen; ieder kind ontwikkelt zich op zijn/haar eigen wijze en eigen tempo
- het kind laten merken dat het goed is zoals hij/zij is.

3.6.3 Zindelijk worden

Een apart punt van aandacht voor zelfredzaamheid is het zindelijk worden. We vinden overleg over dit gebeuren belangrijk om op een lijn te kunnen zitten met de ouders. Verder willen wij (in overleg met de ouders) zo min mogelijk dwang uitoefenen, geen punt maken van een ongelukje of een terugval. Soms kan het geven van een sticker stimulerend werken. Het is prettig als het zindelijk worden niet gebeurt in een voor het kind drukke periode: de tijd rond Sinterklaas of de geboorte van een broertje of zusje bijvoorbeeld.

3.6.4 Wennen

3.6.4.1 Geborgenheid en wennen

Om een kind een vertrouwd en geborgen gevoel te kunnen geven, is het van essentieel belang dat het kind op een rustige en geleidelijke manier went op de peutergroep. In deze wenperiode kan het kind de nieuwe omgeving leren kennen en kan een goede start gemaakt worden met het opbouwen van een hechtingsrelatie tussen pm'er en kind. Tijdens het uitwisselen van informatie krijgen de ouders zo de gelegenheid een vertrouwensrelatie aan te gaan met de pm'er.

3.6.4.2 Wenperiode

De wenperiode begint met een gesprek tussen de ouders en de pm'er. We vragen naar de wensen van de ouders om dit zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. De bedoeling is de gewone gang van zaken thuis zoveel mogelijk in te passen in de groepssituatie. Het gesprek richt zich voornamelijk op de speciale wensen of gewoontes. Onderwerpen als troosten, favoriet speelgoed, gezinssamenstelling, gezondheid en temperament komen aan bod. Het wennen verloopt bij het ene kind makkelijker dan bij het andere en is sterk afhankelijk van de leeftijd van het kind. Ook bij ouders speelt het proces van loslaten een rol.

3.6.4.3 Wenschema

De gewenningsperiode van het kind kan stapsgewijs opgebouwd worden aan de hand van een wenschema:

- de eerste week komt het kind 1 dagdeel
- de tweede week komt het kind 2 dagdelen.
- de derde week komt het kind 3 dagdelen enz.

Het is van belang om tijdens de wenperiode duidelijke afspraken te maken met de ouders over de bereikbaarheid:

- wij vinden het belangrijk dat de ouders de eerste dagen op de opvanglocatie het kind altijd direct op kunnen halen als het niet goed gaat;
- de ouder is altijd telefonisch bereikbaar;
- de ouder mag altijd bellen.

De wendagen worden bij voorkeur gepland op de, gezien de groep samenstelling, niet drukke dagen. Het kind krijgt de gelegenheid om op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo te wennen aan de nieuwe situatie. Met aandacht en goede begeleiding zullen wij hiervoor zorgen.

3.7. Lichamelijke ontwikkeling

De tastzin voor jonge baby's is het belangrijkste zintuig. Dat maakt alle contactspelletjes voor baby's zo belangrijk: oppakken, knuffelen, op schoot zitten of lekker tegen elkaar zitten met een boekje. De wereld wordt via de zintuigen ontdekt.

Ook bij peuters speelt de lichamelijke en zintuiglijke waarneming nog een belangrijke rol, ook al zijn ze handiger in hun bewegingen. Ze leren de wereld kennen via hun zintuigen en via hun lichaam.

In een actieve leeromgeving kunnen de kinderen volop bewegen. Ze rennen, klimmen, gooien, dansen, bouwen, tekenen en schilderen (fijne motoriek), doen een rollenspel, stuiteren met de bal en doen spelletjes. Daardoor leren ze niet alleen zichzelf en de omgeving kennen, maar ontwikkelen ze ook hun coördinatie en timing en verbeteren ze hun conditie. Door het plezier dat ze hebben, krijgen ze steeds meer vertrouwen in het vermogen zich te bewegen.

De sleutelervaringen voor beweging zijn voor de 0-4 jarigen:

1. op de plek bewegen (het hoofd draaien, iets vastpakken, trappelen);
2. door de ruimte bewegen (rollen, kruipen, dribbelen, lopen, rennen, evenwicht bewaren);
3. met voorwerpen bewegen;
4. ritmisch bewegen, op de maat bewegen.

Voor jonge kinderen horen muziek en bewegen bij elkaar. Ze vinden het vrijwel onmogelijk om een liedje te zingen en daarbij niet te bewegen.

Afhankelijk van de stemming van de muziek, de situatie en het moment op de dag, reageren ze met zachte geluidjes door met hun armen en benen te bewegen of ze vallen in slaap.

Dreumesen maken geluidjes die een zekere melodie hebben en zingen fragmentjes van liedjes die ze kennen. Kinderen luisteren er graag naar, durven erop te bewegen en vinden het leuk muziek te maken.

Muziek is als een taal waardoor kinderen zich uiten. Door allerlei liedjes raken de kinderen vertrouwd met hun cultuur en tradities die erbij horen.

De sleutelervaringen voor muziek zijn voor de 0-4 jarigen:

1. luisteren naar muziek;
2. reageren op muziek;
3. geluiden uitproberen en nadoen;
4. uitproberen van toonhoogten.

3.8 Verstandelijke en creatieve ontwikkeling

Baby's leven in het nu. Ze kunnen zich geen voorstelling maken van de toekomst en hebben geen voorstelling van het verleden.

Peuters ontwikkelen hun voorstellingsvermogen. Ze kunnen hun ervaringen met mensen en dingen onthouden en drukken deze beelden uit in taal of op een andere manier. Kinderen gaan bepaalde vormen en symbolen gebruiken om dingen te representeren. Het begint vaak min of meer per ongeluk: het kind heeft een vlek gemaakt en dit is een monster!

Geleidelijk aan krijgen kinderen bepaalde middelen (verf, viltstiften, een rol spelen of iets bouwen) onder controle en kunnen ze dit gebruiken om bepaalde beelden aan anderen over te brengen.

Het begint met een eenvoudig symbool of een lijntje, maar dit ontwikkelt zich tot steeds complexere vormen of steeds ingewikkeldere interacties en uitgewerkte tekeningen.

Ze spelen baby'tje en maken een tekening over honden. Ze zijn trots op wat ze gemaakt hebben of wat ze kunnen laten zien. Kinderen laten hun waarneming zien via taal, kunst, rollenspel en muziek. Het kind gaat de waarneming vergelijken met een eerdere herinnering of hun voorstelling van de toekomst. Hun kijk op de wereld en het begrip over deze wereld verandert daardoor. Kinderen krijgen op deze manier, steeds weer, een beter begrip van de werkelijkheid die ze proberen weer te geven.

De sleutelervaringen voor creatievere representatie zijn voor de 0-4 jarigen:

1. nadoen en doen alsof;
2. onderzoeken van materialen om mee te bouwen, te tekenen, te schilderen en te boetseren;
3. reageren op en herkennen van afbeeldingen (foto's, plaatjes).

3.8.1 Taalontwikkeling

De voertaal op de peutergroep is Nederlands.

Een groot deel van leren en ontwikkelen is afhankelijk van de taal. De taal vormt in feite de basis. Het verwerven van woorden biedt kinderen de mogelijkheid tot begripsvorming.

De taalontwikkeling wordt sterk beïnvloed door de omgeving en is essentieel voor processen als denken, redeneren en zich iets herinneren. Door middel van taal ondersteunt en ordent een kind zijn spel. De taalontwikkeling begint al vanaf de babytijd (volgens sommige wetenschappers al in de baarmoeder). Er wordt met de kinderen gepraat en gezongen, de dagelijkse dingen worden benoemd. Het kind leert woordjes, het gaat begrijpen wat anderen zeggen en bedoelen. Het leert zich verbaal te uiten.

In een voortdurende wisselwerking met de omgeving leert het kind de taal.

De pm'er en het kind praten veel, er wordt veel voorgelezen en het kind wordt gestimuleerd om dingen te vertellen. Het bewuste gebruik van muziek kan de taalontwikkeling stimuleren.

3.8.2 Wat doet Kaleidoscoop aan taalverwerving?

In samenwerking met het Expertisecentrum Nederlands ontwikkelt Kaleidoscoop haar programma. Kaleidoscoop volgt de landelijke ontwikkeling bij de ontwikkeling van de taalverwerving van kinderen. Communicatie is de basis van onze ontwikkeling. Vanaf de start proberen kinderen te communiceren. Ze willen contact maken en zich proberen uit te drukken.

Het stimuleren en ontwikkelen van de volgende gebieden staan bij Kaleidoscoop centraal:

- 3 mondelinge communicatie
- 4 woordenschat
- 5 beginnende en ontluikende geletterdheid.

De sleutelervaringen voor taal voor de 0-4 jarigen zijn:

1. luisteren en reageren;
2. non-verbaal communiceren;
3. meedoen aan communicatie, beurt wisselen;
4. praten;
5. onderzoeken van boeken en tijdschriften;
6. plezier beleven aan verhalen, versjes en liedjes.

De sleutelervaringen voor kinderen van 2,5 jaar en ouder zijn:

1. met de anderen praten over ervaringen van persoonlijke betekenis;
2. voorwerpen, gebeurtenissen en verbanden beschrijven;
3. plezier beleven aan taal: naar verhalen en gedichten luisteren, verhalen en rijmpjes verzinnen;
4. op verschillende manieren schrijven: tekenen, krabbelen, vormen maken die op letters lijken;
5. verhaaltjes dicteren bij een zelfgemaakte tekening.

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 23 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

3.8.3 Voorwerpen onderzoeken

Jonge kinderen onderzoeken de dingen om zich heen en ontdekken dat die bepaalde dingen eigenschappen hebben. Geruime tijd zijn ze bezig met sensomotorisch onderzoeken: ze stoppen dingen in hun mond en onderzoeken met handen en voeten. Door de eigenschappen van dingen te onderzoeken, ze te sorteren en te vergelijken, krijgen kinderen inzicht in de wereld om zich heen. Sommige dingen zijn hard of zacht of kunnen rollen of juist niet. Ze ordenen voorwerpen op gevoel en brengen onder woorden wat ze ontdekken. Ze trekken conclusies op basis van directe lichamelijke ervaringen: intuïtief denken. Bij een peuter zie je dat het voorstellingsvermogen zich ontwikkelt; ze leggen relaties tussen dingen die op elkaar lijken. Omdat hun taalvaardigheid toeneemt, kunnen ze dit ook steeds beter onder woorden brengen. Ze krijgen ook zicht op de verschillen en overeenkomsten tussen dingen. Deze vroege vormen van classificatie zijn essentieel voor de ontwikkeling van het logisch denken.

De sleutelervaringen voor voorwerpen onderzoeken voor de 0-4 jarigen zijn:

1. voorwerpen onderzoeken met handen, voeten, mond, ogen, oren en neus;
2. ontdekken dat een voorwerp er nog is, ook al zie je het niet (objectpermanentie);
3. overeenkomsten en verschillen tussen voorwerpen onderzoeken en ontdekken.

3.8.4 Ontluikend gevoel voor hoeveelheid en getal

Het getalbegrip ontwikkelt zich als jonge kinderen soortgelijke materialen sorteren en rangschikken. Het getalbegrip gaat gelijk op met inzicht in classificatie (dingen groeperen op basis van gemeenschappelijke kenmerken) en seriatie (de voorwerpen rangschikken op basis van verschillen). Het getalbegrip gaat zich ook ontwikkelen bij het leren begrijpen van een relatie. Wanneer voorwerpen dicht bij elkaar staan en dezelfde hoeveelheid voorwerpen staan ver uit elkaar, dan denken kinderen snel dat de lange rij meer voorwerpen bevat. Zetten ze de voorwerpen in een 1 op 1 relatie of wordt er geteld, dan blijkt er van beide voorwerpen evenveel te zijn. Het getalbegrip bij jonge kinderen hangt samen met het inzicht dat een bepaalde hoeveelheid hetzelfde blijft, ongeacht de vorm of plaats. Dus ook al zijn bijvoorbeeld 4 auto's heel groot, het is hetzelfde aantal als 4 blokjes.

De sleutelervaringen voor ontluikend gevoel voor hoeveelheid en getal voor 0-4 jarigen zijn:

1. ervaren wat 'meer' is;
2. ervaren van een 1 op 1 relatie;
3. onderzoeken van aantallen.

3.8.5 Ruimte

Jonge kinderen zijn aan het onderzoeken hoe ze een oppervlakte kunnen bedekken of een ruimtelijke structuur kunnen maken van bijvoorbeeld blokken. Door dit te doen en daarover na te denken, beginnen kinderen ruimtelijke relaties te begrijpen. Belangrijke begrippen die de kinderen ontdekken zijn: nabij en veraf, binnen en buiten.

Jonge kinderen zijn dol op vullen en legen. Ze willen dingen bij elkaar brengen (nabij), bijvoorbeeld door iets in een emmer te stoppen of door iets aan elkaar te lijmen. Ze willen ook iets uit elkaar halen door de emmer leeg te schudden (veraf).

Ze houden er ook van om dingen in de ruimte te ordenen, bijvoorbeeld een bal te rollen of een rij van blokken te maken. Ten slotte zijn ze ook bezig met het afschermen van de ruimte, zodat er een 'binnen' en een 'buiten' ontstaat. Door ergens in te gaan zitten, beginnen ze begrippen als binnen en buiten te begrijpen.

Wanneer het voorstellingsvermogen zich ontwikkelt, maken ze zich een beeld van iets in de ruimte ook al zien ze datgene niet. Zo is mama thuis en ga ik na het brood eten buiten spelen. Ze kunnen zich ruimtelijk voorstellen waar ze zich op een later tijdstip bevinden.

De sleutelervaringen voor ruimte voor 0-4 jarigen zijn:

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 24 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

1. ontdekken en opmerken waar voorwerpen horen (plaatsbepaling);
2. mensen en dingen vanuit verschillende gezichtshoeken bekijken;
3. vullen en legen, iets ergens in doen en uithalen;
4. dingen uit elkaar halen en weer in elkaar zetten.

3.8.6 Tijd

Tijd is een moeilijk begrip. Je kunt het niet zien, voelen, proeven of ruiken. Jonge kinderen moeten tijd dus ervaren door te handelen. Ze ervaren tijd direct: voor hun gevoel kan de tijd vliegen of voortkruipen, al naar gelang de activiteit waar ze mee bezig zijn.

Het duurt jaren voordat kinderen eenzelfde begrip van tijd ontwikkelen als volwassenen. Toch beginnen peuters steeds meer van tijd te begrijpen. Omdat hun voorstellingsvermogen zich ontwikkelt, kunnen ze zich herinneren wat er in het verleden is gebeurd en maken ze zich een voorstelling wat er in de toekomstige tijd gaat gebeuren.

De sleutelervaringen voor tijd voor 0-4 jarigen zijn:

1. vooruitlopen op bekende gebeurtenissen;
2. het begin en einde van een tijdsspanne opmerken;
3. ervaren van 'snel' en 'langzaam';
4. een handeling herhalen, ervaren van oorzaak en gevolg.

4. De pm'er kind interactie

Pm'ers ondersteunen de actieve betrokkenheid en het initiatief van het kind. Positieve interacties zijn daarbij van groot belang, zodat het kind zich veilig en vertrouwd voelt. Veiligheid en geborgenheid worden geboden door goed te reageren op de behoefte van een kind. Belangrijke handvatten zijn luisteren en communiceren. We proberen de kinderen emotionele ruimte te geven. We gaan in op emoties als blijheid, woede en verdriet. De kinderen worden positief benaderd. De pm'er is zich bewust van de eigen houding; praat niet met stemverheffing, corrigeert niet op afstand en zegt niet voortdurend "nee, dat mag niet".

De pm'er maakt oogcontact met het kind en praat op kind hoogte. Een responsieve houding: de pm'er kijkt gericht naar het kind en luistert naar het kind. De signalen die het kind geeft, worden opgepakt. De pm'er interpreteert deze en reageert erop.

Dit betekent niet dat de pm'er op elk geluid wat het kind maakt reageert. Een kind dat speelt en daarbij in zichzelf praat is verdiept in zijn spel. Het praten is dan niet bedoeld om contact te maken. In een dergelijke situatie is de respons: niet ingaan op wat het kind zegt.

4.1 Spelbegeleiding

4.1.1 Basistechnieken voor spelbegeleiding zijn: verwoorden, stimuleren en structureren.

4.1.1.1 Verwoorden

De pm'er verwoordt het losse spel van het kind, waardoor het spel meer diepgang en betekenis krijgt. De pm'er maakt bij het begeleiden van het spel gebruik van verschillende basistechnieken. Zo kan ze het spel met geluid begeleiden of ze benoemt wat ze zelf doet, hoort en ziet. De pm'er maakt een selectie zodat het niet een eindeloze woordenstroom wordt. De pm'er ordent zo het spel van het kind en legt verbanden. Ook kan een lichamelijke beleving bij het spel worden benoemd.

Door vooruit te lopen op wat komen gaat in het spel, geeft de pm'er nieuwe mogelijkheden in het spel van het kind aan. Spelbegeleiding heeft verschillende functies. Zo kan het spel op gang worden gebracht doordat de pm'er het spel gaat spiegelen: ze doet precies na wat het kind doet. Het brengt verdieping bij vluchtig spel. Door samenspel bij kinderen te verwoorden, wordt dit spel weer gestimuleerd.

4.1.1.2 Stimuleren

De pm'er doet zelf mee en bekrachtigt het initiatief van het kind: "wat wil jij doen"? Het spel wordt gericht en intensiever. Door mee te spelen en een spelsuggestie te doen brengt de pm'er het spel op gang. Het spel wordt uitgebreid door het aanbieden van nieuw materiaal. Bepaald materiaal, zoals zand en water, bieden veel lichamelijke beleving en dit is een belangrijk element bij het spel.

4.1.1.3 Structureren

Wanneer het spel te chaotisch wordt of wanneer er grenzen worden overschreden kan de pm'er het spel (tijdelijk) stoppen.

De speelplek kan te druk en te vol worden waardoor het kind het overzicht kwijtraakt. Het is ook belangrijk dat er niet teveel materiaal tegelijkertijd wordt aangeboden. Het kind moet niet te moe zijn of net een inspannende situatie hebben meegemaakt. Een kind moet ook de ruimte hebben alleen te spelen. Door het tempo te vertragen kan de structuur en de verdieping in het spel gegeven worden. Er zijn verschillende manieren om het tempo te vertragen. Dit kan je doen door zelf mee te spelen of door het kind te vragen nog eens te spelen wat er gebeurde.

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 26 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

4.2 Algemene Interactie-strategieën van Kaleidoscoop

Door gebruik te maken van de interactiestrategieën wordt het spel van het kind gestimuleerd en uitgebreid. Dit gebeurt zonder dat de pm'er de leiding overneemt of het spel gaat bepalen. De pm'er stelt open vragen, zodat het kind zelf zijn idee of product beschrijft. "Wat wil je me vertellen over... en hoe heb je dit gebouwd?". Bij hele jonge kinderen of kinderen die de Nederlandse taal niet zo goed spreken, kan de pm'er beschrijven wat ze ziet. Het kind kan dan non-verbaal of in een paar woorden een reactie geven. Het gaat erom dat het kind een goed gevoel krijgt over zijn spel of zijn idee. Het gevoel van eigenwaarde wordt daarmee versterkt.

De pm'er maakt bij het spel gebruik van de volgende interactiestrategieën:

- 6 doe mee op ooghoogte met de kinderen;
- 7 observeer; verzamel informatie en luister naar de kinderen;
- 8 volg het voorbeeld van de kinderen en doe om beurten iets;
- 9 maak opmerkingen om het gesprek te beginnen;
- 10 benoem en beschrijf wat de kinderen doen;
- 11 laat zien dat je interesse hebt;
- 12 moedig de kinderen aan door te gaan en ondersteun het gesprek;
- 13 stel niet teveel vragen;
- 14 bied ondersteuning en contactmogelijkheden;
- 15 speel mee met de kinderen;
- 16 moedig kinderen aan het probleem zelf op te lossen.

4.3 Communicatiecirkel

Kinderen proberen voortdurend in contact te komen met de mensen om hen heen. Dit kan non-verbaal zijn, zoals een blik, een pruillip, aan je hand trekken of verbaal, zoals praten, een geluid maken of roepen. Het is belangrijk dat de pm'ers iedere vorm van communicatie vanuit het kind oppakken en bevestigen zodat initiatieven vanuit het kind om in contact te komen met de ander, gezien en gehoord worden.

Bij het hanteren van de strategie van de communicatiecirkel is het belangrijk dat de pm'ers d.m.v. knikken, verbaal ja zeggen of een instemmend geluid laten merken dat ze de boodschap van het kind ontvangen heeft. Daarna kan er een uitwisseling (tussen het kind en de pm'er) of een beurtwisseling (tussen meerdere kinderen) tot stand komen.

Al deze contactmomenten samen vormen een interactie. Interacties moeten altijd op een duidelijke manier worden afgesloten, anders wordt het kind onzeker. De basis van de communicatiecirkel is het uitwisselen van contactinitiatieven en ontvangstbevestigingen. Kinderen hebben behoefte aan een omgeving die belangstellend is en die op hen reageert. Daarom is het belangrijk dat de pm'er het initiatief tot contact van het kind herkent en er op reageert.

4.4 Observatie

Observatie is belangrijk om erachter te kunnen komen wat de kinderen bezighoudt en om hen te ondersteunen. Door te kijken en te luisteren, door mee te spelen, hun spel te verwoorden en met de kinderen te praten, observeren de pm'ers wat de kinderen concreet doen en zeggen. Van deze observaties maken ze wekelijks aantekeningen ('anekdotes') waarin zo objectief mogelijk staat beschreven wat een kind deed en zei.

Deze anekdotes bespreken de pm'ers met elkaar. De informatie die dat oplevert, wordt gebruikt om de activiteiten te plannen. Verder zijn de observaties bedoeld om de ontwikkeling van ieder afzonderlijk kind in kaart te brengen.

Deze observaties zijn onder te brengen in sleutelervaringen. Deze sleutelervaringen geven de fase in de ontwikkeling van het kind weer. De pm'ers praten regelmatig met de ouders over hun kind, onder andere aan de hand van observaties.

Wanneer een kind een specifieke behoefte heeft, anders dan in de dagelijkse groepssituatie kan worden geboden (bijvoorbeeld langdurige intensieve begeleiding), zal gezocht worden naar de juiste oplossing voor dit kind.

4.5 Voorschoolse educatie, teamsamenstelling en kwalificatie pm'ers

Het team bestaat uit gekwalificeerde beroepskrachten. De pm'ers hebben minimaal een opleiding op MBO-niveau. Gebruikelijk is de opleiding MBO-SPW. Hun belangrijkste taak is de zorg voor een goed leef- en opvoedingsklimaat. Deze taak heeft betrekking op verschillende gebieden zoals kinderen, ouders, team en accommodatie.

De pm'ers werken zoveel mogelijk op een vaste groep, op dezelfde dag van de week. Wel vinden we het belangrijk dat alle pm'ers alle kinderen goed kennen. Bij ziekte of inval door een onverwachte gebeurtenis staat er dan geen vreemd gezicht voor de neus van uw kind. Alle pm'ers zijn goed ingewerkt op alle groepen, zodat de continuïteit en de goede zorg voor uw kind goed gewaarborgd blijft.

4.6. Voorschoolse educatie op de peutergroepen.

We werken op de locaties met de methode Kaleidoscoop. Kaleidoscoop is een voor- en voorschoolse educatieve methode voor jonge kinderen. De methode richt zich op de brede ontwikkeling van kinderen, met speciale aandacht voor taal, rekenen, motoriek en sociale-emotionele ontwikkeling.

De pm'ers werken met een vast dagschema dat het actief leren van de kinderen ondersteunt. Door de vaste volgorde van activiteiten weten de kinderen wat er gaat gebeuren. Ze hebben grip op wat komen gaat en voelen zich vrij om keuzes te maken en aan de slag te gaan. Zelf kunnen kiezen is belangrijk bij ons. Kinderen doen het liefst iets dat ze zelf hebben uitgekozen. Rode draad in het dagschema is de cyclus van vooruitkijken, speelwerken en terugkijken. Bij het vooruitkijken maken de kinderen een plan voor wat ze willen gaan doen. Tijdens het speelwerken voeren ze dit plan uit. Bij het terugkijken blikken ze terug op wat ze hebben gedaan.

Een ander vast onderdeel van het dagschema is het speelleren in de grote groep en het speelleren in de kleine groep. Speelleren is spelenderwijs iets leren. Tijdens het speelleren in de kleine groep bieden pm'ers een activiteit aan die aansluit bij de interesses van de kinderen en bij de sleutelervaringen van Kaleidoscoop.

Afhankelijk van het dag thema kan er een activiteit gedaan worden in de grote of kleine groep zoals dans, muziek, groepsspel, zingen, een fantasiespel of knutselen.

Pm'ers op de peutergroepen beschikken over taalniveau B2/3F voor mondelinge taalvaardigheid (gesprekken voeren, luisteren en spreken). Alle medewerkers hebben specifieke scholing gevolgd op het aanbieden van voorschoolse educatie gericht op stimuleren van taal, domein rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Voorschoolse educatie wordt alle dagdelen aangeboden.

Van de pm'ers verwachten we onder andere: met betrekking tot de kinderen

- kennis van de ontwikkeling en verzorging van jonge kinderen en er naar handelen
- kennis van de speelmogelijkheden en spelmaterialen en het aanbieden van activiteiten volgens het programma van Kaleidoscoop
- signaleren van de behoeften van kinderen en inspelen op hun gevoelens
- structureren van zowel het dagprogramma als het gedrag van de kinderen

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 28 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

met betrekking tot de ouders

- kunnen communiceren met ouders vanuit een gelijkwaardige verhouding
- kunnen voeren van oudergesprekken
- een dienstverlenende instelling

met betrekking tot het team

- goed kunnen samenwerken
- actieve rol in teamvergaderingen
- kunnen begeleiden van stagiaires

met betrekking tot de accommodatie

- dagelijkse zorg voor de accommodatie
- aanschaf van spel- en ontwikkelingsmateriaal

4.6.2 Inzet stagiaires en vrijwilligers

Een vrijwilliger is een persoon van 18 jaar of ouder die structureel al dan niet tegen een vrijwilligersvergoeding op regelmatige, *niet incidentele basis* werkzaam is in de kinderopvang. Een vrijwilliger moet beschikken over een VOG en een goede beheersing hebben van de Nederlandse taal. Vrijwilligers kunnen boventallig op de groep worden ingezet en kunnen helpen met de activiteiten op de groep.

De werkzaamheden kunnen bestaan uit bijvoorbeeld: met de kinderen meespelen, voorlezen aan een groepje kinderen, helpen bij het eten en drinken geven, helpen met verschoneren, helpen met het maken van een werkje etc. De pm'er blijft ten alle tijden eindverantwoordelijk voor de opvang.

Naast de vaste pm'ers kunnen er ook stagiaires op de peutergroep werken. Deze stagiaires volgen de opleiding zorg en welzijn. Hun taak bestaat uit het helpen en ondersteunen van de pm'ers bij de verschillende activiteiten en bij de verzorging van de maaltijden. De stagiaires staan nooit zelfstandig op een groep.

De opvang werkt met stagiaires van de opleiding SPW (Sociaal Pedagogisch Werk) of van de opleiding Pedagogiek en Helpende Zorg en Welzijn. Onze voorkeur gaat uit naar stagiaires die het hele jaar door stage lopen. Hierdoor is er een minimale verschuiving van de verschillende gezichten. De stagiaires hebben een vaste groep waar ze stage lopen. Het kan voorkomen dat er snuffel- stagiaires aanwezig zijn. Deze stagiaires zijn er dan voor een korte periode om te kijken of de kinderopvang iets voor hen is. Snuffel stagiaires hebben tijdens deze stage geen eigen taken, maar helpen mee op de groep.

De stagiaires van de opleiding SPW, Helpende en Pedagogiek hebben wel eigen taken die ze onder begeleiding uitvoeren.

De stagiaires werken boventallig op de groep en werken onder direct toezicht van een pm'ers. Ze tellen dus ook niet mee voor het pm'ers kind ratio.

Stagiaires mogen onder bepaalde voorwaarden wel invallen en ingezet worden op de groep.

Bij bepalen van de inzet van beroepskrachten in opleiding en stagiaires wordt rekening gehouden met de opleidingsfase waarin zij zich op dat moment bevinden.

Officieel mag dit dus niet op VVE locaties..

4.6.3.1 Permanente educatie, evaluaties en coaching on the floor.

Binnen KINOP zijn er drie Hbo'ers werkzaam die zich bezighouden met coaching van de pm'ers bij de uitvoer van de werkzaamheden. Deze groepsoverstijgende taken worden uitgevoerd door twee educatieve ondersteuners oftewel EO'ers en een door de NJI gecertificeerde Kaleidoscooptrainer.

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 29 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

Tot de verschillende taken en projecten behoren zoal; coördinerende taken rondom thema's, warme overdrachten plus, overleg met de zorgcoördinator, gesprekken op scholen waarbij meerdere zorgpartijen rond een kind samenkomen met ouders en het trainen en coachen van collega's rondom uitvoer van observaties en het gebruik van anekdotes en het kindvolgsysteem KIJK!. Doel is de constante verhoging van de kwaliteit van de uitvoer van het pedagogisch beleid.

Jaarlijks wordt de uitvoering van het voorschoolse programma geëvalueerd en de resultaten en nieuwe doelen worden vastgesteld en gepresenteerd aan de medewerkers.

4.6.3.2 Inzet van pedagogisch beleidsmedewerker en pedagogische coach.

Ondersteuning van kwaliteit bij de uitvoer van het programma vindt plaats door de inzet van een pedagogische coach en een pedagogisch beleidsmedewerker.

De pedagogisch beleidsmedewerker ontwikkelt beleid en heeft een taak bij de bespreking van beleidsaspecten, waarbij borging van de kwaliteit van uitvoer een belangrijke plaats inneemt. Jaarlijks vindt er minimaal 50 uur ondersteuning plaats op de locatie

De pedagogische coach draagt bij aan het verbeteren van de pedagogische kwaliteit van de werkzaamheden en professionele ontwikkeling van de pedagogische medewerkers. Iedere pedagogische medewerker ontvangt jaarlijks coaching in de vorm van *coaching on the job*, locatie/werkoverleg of een persoonlijk ontwikkelgesprek. Voor de frequentie is het uitgangspunt dat per FTE pm'er jaarlijks 10 uur coaching beschikbaar is.

4.6.4 Kaleidoscoop 0-4 jarigen en opleidingsplan medewerkers.

Het educatieve programma van Kaleidoscoop richt zich op alle kinderen van 0- 4 jaar. Kaleidoscoop is als interventie 'effectief volgens eerste aanwijzingen' erkend door de Erkenningscommissie Effectieve Jeugdinterventies. Wij gebruiken het op de peutergroepen maar het is goed toepasbaar op de babygroep en dreumesgroep. Scholing van de medewerkers wordt op het werken van de groep afgesteld en opgenomen in het jaarlijkse scholingsplan. Dit wordt jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld.

4.6.5 Ontwikkeling volgen en stimuleren met ouders en doorlopende leerlijn naar basisschool.

Er wordt gewerkt met het programma Kaleidoscoop. Dit is een erkend programma en uitgebracht door het NJI. Thema's worden voorbereid en afgestemd op de leerlijn van de basisschool. We werken met het digitale kindvolgsysteem KIJK!. Het doel van dit kindvolgsysteem is een doorgaande leerlijn te creëren met de basisschool.

De uitgewerkte thema's bevatten doelen en activiteiten met betrekking tot de verschillende ontwikkelingsgebieden.

Er wordt met planformulieren gewerkt waarbij activiteiten in de grote en kleine groep worden uitgewerkt. Op het planformulier staan de doelen, die wij bij Kaleidoscoop sleutelervaringen noemen, uitgeschreven en benoemd.

Sleutelervaringen beschrijven de sociale, cognitieve, emotionele en lichamelijke ontwikkeling van het kind.

Elke dag staat er een sleutelervaring centraal. Hieraan worden activiteiten gekoppeld om het kind te stimuleren in haar ontwikkeling. Observaties tijdens de dagelijkse activiteiten geven een beeld waar het kind staat in haar ontwikkeling.

Aan de hand van observaties worden er anekdotes gemaakt om aan te geven, ook aan de ouders, waar het kind in haar ontwikkeling zit.

Deze anekdotes en observaties worden gebruikt voor de registratie in het kindvolgsysteem KIJK! Het geeft houvast op welk ontwikkelingsgebied het kind (extra) gestimuleerd kan worden

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 30 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

specifiek tijdens het spelwerken of het speelleren en "gouden kansen" die zich voordoen gedurende het dagprogramma.

Bij de start van het schooljaar wordt het kind ingedeeld in een groepsplan waarbij, binnen de leeftijd- categorie, beoordeeld wordt waar het kind zit in het specifieke ontwikkelingsgebied: in het begin, midden of het einde van de leerlijn behorende bij de een bepaalde leeftijd categorie. Voorafgaand het uitzetten van ieder thema geeft dit de pm'er houvast welke begeleiding, subgroep, activiteiten en interactievaardigheden aangeboden gaan worden aan het kind. Dit kan tussentijds en bij het uitzetten van het nieuwe thema geëvalueerd en weer bijgesteld worden.

Op deze wijze wordt het aanbod van de voorschoolse educatie afgestemd op de ontwikkeling van het kind.

De thema's en doelen worden afgestemd op de doorlopende leerlijn van de basisschool.

Het doel van het inzetten van het kindvolgsysteem is een doorgaande leerlijn creëren met de basisschool.

De ruimte is ingedeeld in hoeken en is passend bij ieder thema ingericht.

Kaleidoscoop hecht sterk aan goede samenwerking met ouders (of verzorgers). Kaleidoscoop beschouwt ouders als partners, die ook welkom zijn in de groep. Pm'ers overleggen regelmatig met ouders over hun kind. Er worden ouderbijeenkomsten opgezet waarin men met elkaar praat over wat de kinderen leren en waarom dat belangrijk is. Zo werken we samen met de ouders aan de ontwikkeling van de kinderen.

De zorgvuldige overdracht naar de basisschool en BSO, met toestemming van de ouders, staat apart beschreven bij het item oudergesprekken.

4.7 Gedragscode KINOP

Voor alle medewerkers, maar ook voor ouders, bezoekers en leveranciers, geldt de gedragscode van KINOP. Deze komt in het kort neer op het voorkomen en bestrijden van agressie, seksuele intimidatie en discriminatie op grond van ras, leeftijd, levensovertuiging, godsdienst, politieke gezindheid, geslacht, nationaliteit, hetero- of homoseksuele gerichtheid, burgerlijke staat en handicap naar alle anderen volwassenen en kinderen binnen KINOP. Zelfs kinderen zullen bij grensoverschrijdend gedrag op een manier passend bij de leeftijd en oorzaak worden aangesproken.

4.7.1 Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld

Bij een vermoeden van kindermishandeling maken wij gebruik van de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld.

4.8 Kinderen met gedrags- en/of ontwikkelingsproblemen

Als de ontwikkeling van een kind in onze ogen stagneert of anderszins niet verloopt zoals dat te verwachten zou zijn, zullen wij daar altijd met de ouders over praten. We kunnen besluiten om voor een bepaald kind een specifieke aanpak te kiezen, bijvoorbeeld extra aandacht of extra nadruk op bepaalde activiteiten. Als de ontwikkeling van een kind ernstig afwijkt, zullen we de ouders adviseren om deskundige hulp in te roepen. Als ouders niets ondernemen in een, ons inziens, zeer zorgelijke situatie kunnen we besluiten om zelf deskundig advies in te winnen. Dit wordt echter nooit gedaan zonder daar de ouders van op de hoogte te brengen.

4.8.1 Ondersteuning ouders en ondersteuning op de groep bij problemen kind

Sommige kinderen hebben behoefte aan net iets meer zorg en begeleiding, maar waarbij een specialistische dagvoorziening (nog) niet nodig is. Doel is voor ieder kind passende opvang te organiseren in de eigen omgeving en opvang.

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 31 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

We kunnen dan extra begeleiding inzetten van een ambulante begeleider voor individuele kinderen en ouders. De inzet vindt plaats binnen de opvang en altijd in overleg met de ouders en in samenwerking met andere betrokkene bijvoorbeeld in vorm van logopedie en fysiotherapie.

De ambulante begeleider heeft een ruime ervaring en kennis binnen een (jeugd)zorgorganisatie zoals Driestroom of Entrea. De doorstroming naar de basisschool wordt door deze vorm van passende opvang gemakkelijker. Voor de school is al duidelijk wat een kind nodig heeft en kan er een betere start gemaakt worden. Alle kinderen in de groep leren iets van elkaar.

Er is ook een mogelijkheid van extra ondersteuning van de pedagogisch specialisten op de groepen. Hierbij leren pm'ers en kinderen omgaan met groepsgenoten die extra zorg nodig hebben. Dat is een meerwaarde voor de pm'ers maar vooral voor alle kinderen van de opvang. Deze groepsobservatie vindt op verzoek plaats.

Voldoende tijd, ruimte en individuele aandacht zijn onmisbaar om zorgkinderen op te vangen, net als een warme overdracht en blijvend contact met de jeugdzorgorganisatie. Een intensief contact met ouders is bij zorgkinderen nog belangrijker dan bij andere kinderen. Het coachen on the floor door de pedagogisch specialisten waarbij de pm'er allerlei praktische tips ontvangt is een prettige manier voor pm'ers om een kind zo goed mogelijk te kunnen begeleiden.

4.8.2 Samenwerking met GGD zorgcoördinator

Wij werken samen met een GGD zorgcoördinator om ons te ondersteunen en te adviseren bij onze groepsobservaties. Bij mogelijke aandachtspunten van een kind wordt geadviseerd een aparte observatie van het kind te houden. Wij zullen dit altijd vooraf met de ouder(s) van het kind bespreken.

5. De fysieke omgeving

5.1 Speelleeromgeving

Een goede speelleeromgeving stimuleert het kind om keuzes te maken en naar die keuzes te handelen. Kaleidoscoop besteedt daarom veel aandacht aan de inrichting en aankleding van de groepsruimte. De inrichting van de groepsruimte, de materialen en de opstelling ervan, stimuleren het spelen, experimenteren en ontdekken.

De groepsruimte is ingedeeld in hoeken, zoals het huis, de keuken, de bouwplaats, het atelier en de leeshoek, met materialen die het kind uitdagen tot spel en samenspel. De hoeken en de materialen zijn voorzien van labels in de vorm van foto's en woorden.

Het kind kan makkelijk bij het materiaal; zo kunnen ze het materiaal pakken en weer opruimen waardoor ze op jonge leeftijd zeggenschap hebben over hun omgeving. De labels, de dagschemakaarten en de talige accenten, zoals boekjes over verschillende onderwerpen en voorwerpen uit een voorleesboek, stimuleren de beginnende en ontluikende geletterdheid van het kind.

Bij de keuze van materialen kijken we naar materialen die voor kinderen interessant zijn. Dit zijn open, niet specifieke materialen zoals bijvoorbeeld kosteloos materiaal of materialen uit de natuur zoals bladeren, takjes, gedroogde erwten bonen, stukjes boomschorsschelpen en stenen. Deze materialen kunnen op oneindig veel manieren worden gebruikt en gemakkelijk worden aangepast naar de interesse en ontwikkelingsniveau van het kind.

Kinderen kunnen bijvoorbeeld ervaringen opdoen met classificatie door het sorteren van en samenbrengen van voorwerpen of eigenschappen beschrijven die het voorwerp niet bezit. Daarnaast wordt ervaring opgedaan met hoeveelheid, zoals het tellen en seriatie waarbij gekeken wordt of iets langer of korter is. Kinderen moeten voorwerpen kunnen onderzoeken om hun ruimtelijk inzicht te ontwikkelen. Op deze wijze geven we aanbod op het gebied van 'rekenen'.

Dagelijks staat een sleutelervaring/slo doel centraal waarbij een gerichte activiteit, tijdens het speelleren, wordt aangeboden. De open materialen die hierbij gekozen worden nemen een belangrijke plaats in om de kinderen de kans te bieden vanuit eigen interesse en mogelijkheid ermee aan de slag te gaan. Doel is het stimuleren van de brede ontwikkeling.

De meeste en beste kansen doen zich voor met materialen uit de alledaagse omgeving. Pak je kans! En leer de kansen te pakken door het dagelijks materiaal uit de leeromgeving gezamenlijk te verkennen en te onderzoeken en daar interessante vragen bij te stellen. Deze kansen doen zich voor tijdens het spelwerken in de verschillende hoeken.

Aandacht voor de motorische ontwikkeling van het kind neemt binnen kaleidoscoop een belangrijke plaats in.

Veel peuters hebben veel ruimte nodig voor de ontwikkeling van de grove motoriek, waarbij ze langer groot motorisch aan het werk zijn om zich te kunnen ontwikkelen. De motoriek loopt immers van grof naar heel fijn. Hier houden we rekening mee in de inrichting van de hoeken zodat ze de ruimte hebben zich groot te bewegen in de verschillende hoeken. Het is fijn om op grote vellen papier uitgebreid kunnen plakken, tekenen of verven. Hutten bouwen, sjouwen en trekken van materialen zoals schuiven en duwen van een doos. Vloerpuzzels maken met auto's en dieren op de grond. Ook dan kan de kans gepakt worden tijdens spelbegeleiding, door hoeveelheden te tellen en te vergelijken; wat is de grootste en waar zijn de meeste van? En hoe maken we een toren die blijft staan? Wat hebben we daarbij nodig? Wie is groter? De toren of het kind?

De activiteiten worden per thema, binnen een voor de peuter herkenbare context, aangeboden. Zo wordt er bij het thema Feest bijvoorbeeld ter stimulering van de fijne motoriek cadeautjes ingepakt waarbij papier geknipt of gescheurd moet worden.

Dagelijkse dansen en lekker bewegen op muziek en liedjes dat staat ook dagelijks op het programma.

5.2 Buitenruimte: lekker bewegen!

We hebben, op alle peutergroepen, een afgeschermd buitenruimte waar de kinderen lekker kunnen spelen.

Veel buitenspelen, rennen, klimmen, springen en kruipen.

Iedere dag gaan we buitenspelen. De buitenruimte is zodanig ingericht dat kinderen ruimte hebben om te duwen, te trekken en te rijden door aan de slag te gaan met driewielers en wagens, materiaal om te springen zoals over een hoopje bladeren. Klimmen, balanceren schommelen zijn belangrijke sleutelervaringen waarbij de inzet van materiaal zoals een speelhuisje belangrijk is om beweging en de motoriek te stimuleren.

5.3.1 Uitstapjes

De kinderen trekken er ook graag op uit, bijvoorbeeld om buiten het terrein takjes en blaadjes te zoeken. Bij het Paradijs gaan we naar de winkels of de markt of gaan we nieuwe boeken halen in de bibliotheek en gaan we gymen bij basisschool "De Klumpert". Bij de Goffertrakkertjes kunnen we naar het park gaan of een bezoekje brengen aan de kinderboerderij. Zo verkennen we samen de buurt!

5.4 Een veilige en schone omgeving

Bij het inrichten van ruimtes staat veiligheid centraal; er zijn geen spijkers, punaises of scharen binnen handbereik van de kinderen en deuren zijn beveiligd met strips zodat er geen vingertjes tussen de deurkieren kunnen komen.

Gevaarlijke materialen zoals schoonmaakmiddelen en medicijnen worden voor kinderen op onbereikbare plekken weg gezet. Veiligheidseisen worden geïnventariseerd volgens de methode Consument en Veiligheid en vastgelegd in het veiligheidsplan.

Dit veiligheidsbeleid wordt jaarlijks bijgesteld en actueel gehouden. De regels worden in het werkoverleg tussentijds besproken en geëvalueerd en eventueel bijgesteld middels de vergaderingen en werkbijeenkomsten van de pm'ers.

Het veiligheidsplan staat op de website voor ouders ter inzage.

In de nieuwsbrief van KINOP en in het informatieboekje voor de ouders staat informatie m.b.t. de veiligheid.

Alle pm'ers stagiaires en vrijwilligers en overige medewerkers ontvangen het actuele veiligheidsplan, uitgeprint of per email, welke gebaseerd zijn op gedragsregels en werkinstructies, wanneer ze gaan werken bij KINOP.

De GGD inspecteert jaarlijks de kinderopvangcentra om te controleren of wij voldoen aan de landelijke kwaliteitseisen. Onze locaties worden ieder jaar door een inspecteur van de GGD bezocht. Dit inspectierapport staat op de website.

Alle begeleiders beschikken over het certificaat Eerst Hulp Bij Kinderongelukken. Eenmaal per jaar volgen wij een herhalingsles.

In geval van brand bestaat er een ontruimingsplan. Wij houden eens per jaar een oefening, zodat we precies weten hoe we moeten handelen.

5.4.1 Achterwacht

Onder achterwacht verstaan we een persoon, die tijdens de opvang de pm'er kan komen helpen wanneer er sprake is van een calamiteit. Een calamiteit is een *niet* voorziene situatie welke de veiligheid van de op te vangen kinderen in gevaar kan brengen. Een voorbeeld van een calamiteit is: een ongeval of ziekte waarbij een dokter of ziekenhuis bezocht moet worden. De achterwacht is telefonisch bereikbaar en kan binnen 15 minuten daadwerkelijk aanwezig

Protocol 10.a	Ped. beleidsplan peutergroepen	21-11-2018	Pagina 34 van 40
---------------	-----------------------------------	------------	------------------

zijn. De locatiemanager is de achterwacht en zal bij afwezigheid tijdig haar vervanger aangeven. Er zijn altijd 2 personen in het kindercentrum aanwezig.

5.5 Werkwijze op de groep

We hanteren een maximale omvang van de stamgroepen op de peutergroep conform de geldende kind-leidster ratio. Dit is afhankelijk van de leeftijden en van de groepsamenstelling in combinatie met de afmeting van de ruimte. Per kind moet er minimaal 3,5 vierkante meter speelruimte zijn op de groep. De buitenruimte moet tenminste 3 vierkante meter ruimte per kind bedragen.

Ook al kunnen er dan twee pm'ers in dezelfde ruimte verblijven, iedere pm'er is verantwoordelijk voor haar eigen kleine groepje peuters. Tijdens het vooruitkijken, terugkijken, spellen of het fruit eten, werken de pm'ers met hun eigen groepje kinderen.

6. De groep

De groep is een sociale plek waarin geoefend kan worden met eigen mogelijkheden, grenzen, plezier hebben, gewenst en of ongewenst gedrag.

6.1 Overbrengen van waarden en normen aan kinderen

Het overbrengen van waarden en normen speelt in de opvoeding van kinderen een continue rol. Waarden geven uitdrukking aan de betekenis die mensen hechten aan bepaalde gedragingen, dingen of gebeurtenissen. Het zijn ideeën of opvattingen die aangeven hoe belangrijk mensen iets vinden. Een waarde is bijvoorbeeld: het idee dat het belangrijk is dat kinderen dankjewel zeggen. Waarden zijn onmiskenbaar cultuurgebonden; ze veranderen in de loop van de tijd en ze variëren van samenleving tot samenleving. Ook kunnen mannen en vrouwen verschillende waarden en normen hebben. Normen vertalen de waarden in regels en voorschriften hoe mensen zich behoren te gedragen.

Medewerkers van KINOP geven net als ouders hun normen en waarden door aan de kinderen. Zij kunnen zowel verbaal als non-verbaal laten weten welk gedrag zij goed- of afkeuren. Ze functioneren als voorbeeld door zelf te laten zien welk gedrag gewenst is, waarbij rekening wordt gehouden met de eerder genoemde gedragscode.

Voor de pm'er geldt dat ze soms in verschillende rollen moeten functioneren. Zoals de stimulerende, de troostende, de bestraffende, de belonende, de ondersteunende, de strenge en de vriendelijke opvoedingsrol. Bij KINOP draag je dagelijks waarden en normen over aan de kinderen in de groep. Dit gebeurt tijdens de normale dagelijkse dingen. Centraal staat daarbij: respect voor jezelf en respect voor de ander en voor de omgeving.

6.2 De mogelijkheid bieden tot het ontwikkelen van individualiteit

Wij willen de kinderen de mogelijkheid bieden tot het ontwikkelen van individualiteit, dat wil zeggen hen het gevoel geven dat het goed is dat ze zijn zoals ze zijn. Dat ze zichzelf mogen zijn met al hun eigenaardigheden. Dit doen we door interesse te tonen in het kind, haar thuissituatie, haar activiteiten en prestaties.

6.3 De mogelijkheid tot het aangaan van relaties

We willen de kinderen de mogelijkheid bieden tot het aangaan van relaties. Naast het vinden van je eigen ik is dit een van de meest wezenlijke aspecten van het menszijn: een relatie kunnen hebben met een ander. We vinden het bij KINOP belangrijk dat kinderen ontdekken dat het leuk is om met anderen om te gaan en dat je met anderen dingen kunt beleven die je in je eentje of in een klein gezin niet kunt.

We bereiken dit door het organiseren van gezamenlijke activiteiten, zoals gezelschapsspelletjes, samen spelen, samen zingen, samen eten, samen slapen, samen delen en samen vieren.

Verder geven we kinderen het gevoel dat we bij elkaar horen en dat dit leuk is. Bijvoorbeeld door aandacht te schenken aan begroeten en afscheid nemen. Of door het zingen van liedjes waarin namen van de kinderen zijn verwerkt. We stimuleren vriendschappen tussen kinderen. Niet alleen samen spelen, maar ook samen conflicten oplossen of samen een klus klaren hoort hierbij. Voor baby's geldt dat ze zoveel mogelijk een eigen, vaste verzorgster krijgen. Belangrijk is dat wij het goede voorbeeld geven in onze omgang met de kinderen, elkaar en de ouders van de kinderen.

6.4 Kinderen verschillen en overeenkomsten laten ontdekken tussen mensen en situaties.

De kinderen die bij ons komen zijn allemaal verschillend. Ze brengen stuk voor stuk hun eigen 'geschiedenis' mee. Ze merken dat er andere volwassenen bestaan dan papa en mama en dat die soms heel anders reageren op bepaald gedrag. Ze zien ook hoe andere ouders met hun kinderen omgaan en dat het ene kind wel huilt bij het afscheid en het andere niet. Ze zien dat er stille, rustige mensen bestaan en hele drukke. Dat er jongens zijn en meisjes. Bruine en witte kinderen. Dat je met sommige kinderen fijn kunt spelen en met andere niet.

6.5 Grenzen stellen

Een kind leert tientallen gewoontes en regels, zowel thuis als de peutergroep. Eerst in bad, pyjama aan, voorlezen en dan naar bed. Een boterham met hartig, dan een boterham met zoet. Regels kun je zien als 'spelregels': hoe gaat het hier? Als je de spelregels kent, weet je hoe je je moet gedragen en heb je houvast. Regels bieden een kind ordening, duidelijkheid, continuïteit en dus veiligheid. Ze zijn nuttig, zowel voor het individu als voor de groep als geheel. Een regel moet wel zinnig en haalbaar zijn.

Regels kunnen betrekking hebben op:

- A. veiligheid of hygiëne, zoals
 - niet gooien met speelgoed (anders doe je een ander pijn of het speelgoed gaat stuk)
 - niet op de tafel lopen (want daar moeten we straks aan eten)
- B. onze waarden en normen over de omgang met elkaar of met materiaal, zoals
 - een ander niet slaan, niet schelden etc. (een ander geen pijn doen, in zijn waarde laten)
 - als je klaar bent met puzzelen ruim je de puzzel op (anders raken er misschien stukjes kwijt en kan een ander er niet meer mee spelen).

Een voorbeeld van regels bij KINOP zijn de regels aan tafel.

Deze worden gehanteerd om te zorgen dat kinderen voldoende voeding binnen krijgen en om duidelijk te maken dat de maaltijd een belangrijk gezellig samenzijn is. De regels kunnen afwijken van wat een kind thuis gewend is, maar door ze elke keer weer te herhalen (en eventueel kort uit te leggen) weten de kinderen waar ze aan toe zijn.

Veel kinderen gaan pas eten en drinken wanneer ze zich veilig en geborgen voelen. De vaste rituelen rond de maaltijd, zoals vaste tijden en plaatsen, liedjes en gezelligheid biedt herkenning en geeft het kind veiligheid.

Voorbeelden van tafelregels zijn:

- alle kinderen komen in de kring zitten. De pm'ers stimuleren goede omgangsvormen: "mag ik een appel" in plaats van "ik wil een appel" en niet met volle mond praten;
- Kinderen worden wel aangemoedigd om fruit te eten, maar we **forceren niets**.

6.6 Regels overschrijden

Regels kunnen overschreden worden. Dit biedt een kind de kans te experimenteren met grenzen van anderen; wat kan (wanneer) wel en wat kan niet. Het overtreden van regels kan door een kind ook gebruikt worden om onvrede te laten blijken of om aandacht te trekken. Bij te veel regels, overtreden de kinderen gewild of ongewild telkens regels. Een pm'er wordt een politieagent die de kinderen blijft corrigeren. Kinderen krijgen geen kans te experimenteren, waardoor hun initiatief afneemt. Het resultaat is een heel onrustige en vervelende sfeer in de groep. Wij proberen hierin een goede weg te vinden met niet te veel, maar wel duidelijke en consequent geldende regels.

Als ouders en pm'ers op hetzelfde spoor zitten, kunnen ze elkaar positief beïnvloeden. Daarom vinden we het belangrijk dat pm'ers en ouders overleggen over de manier van omgaan met een kind.

We besteden liever aandacht en tijd aan het stimuleren van gewenst gedrag dan aan het afleren van ongewenst gedrag. Vanaf het begin worden de kinderen betrokken bij de regels in de groep. Ook jonge kinderen doen daar aan mee.

We leggen telkens uit waarom bepaalde regels bestaan. Waar mogelijk, geven we het kind een alternatief of bedenken dit samen met het kind. We proberen oog te hebben en te houden voor de momenten waarin kinderen zich gewenst gedragen. We geven ze een aai over de bol en vertellen ze dat ze het goed hebben

opgelost. Wanneer er toch zaken niet goed worden opgelost, kan er 'straf' gegeven worden. De enige juiste straf hangt af van de situatie, de leeftijd van het kind en het kind zelf.

We proberen wel één lijn te trekken per kind. Als straf hanteren wij:

- boos kijken;
- waarschuwen;
- nee, niet doen, dat mag niet;
- kinderen weghalen uit de situatie (afleiden);
- kinderen apart op een stoel zetten.

Ouders worden op de hoogte gesteld als hun kind meerdere malen de regels overschrijdt en hoe de pm'er erop heeft gereageerd. Samen met de ouders wordt bekeken of alles naar tevredenheid is opgelost.

7. Het activiteitenaanbod en spelmateriaal

We werken met Kaleidoscoop op onze groepen. Naast de taalvaardigheid wordt de gehele brede ontwikkeling gestimuleerd, zoals de sociaal-emotionele ontwikkeling. Uitgangspunt is dat het kind zich op zijn eigen wijze en in zijn eigen tempo ontwikkelt. Dat doet een kind door actief te leren, in wisselwerking met de dingen en de mensen om hem heen. Er wordt veel aandacht besteed aan het inrichten van de ruimte en aan het werken met een dagschema. De interactie tussen de pm'er met het kind vervult een centrale rol in het verwerven van sleutelervaringen, zoals taal. Een goede speelleeromgeving stimuleert het kind om keuzes te maken en naar die keuzes te handelen. We besteden daarom veel aandacht aan de inrichting en aankleding van de groepsruimte. De inrichting van de groepsruimte, de materialen en de opstelling ervan, stimuleren het spel, het experimenteren en het ontdekken.

7.1 Actief leren

Het spelmateriaal en het activiteitenaanbod moet voldoen aan de kenmerken van actief leren. Actief leren heeft de volgende kenmerken:

- 17 de kinderen hebben de beschikking over uiteenlopende interessante materialen;
- 18 de kinderen kunnen de materialen gebruiken, onderzoeken en ermee spelen, zoals zij dat willen;
- 19 de kinderen worden in staat gesteld hun eigen doelen te stellen, zelf te bepalen waarmee ze gaan spelen en wat ze gaan doen;
- 20 de volwassenen respecteren de taal van de kinderen. De kinderen laten op hun eigen wijze weten, verbaal of non-verbaal, wat ze aan het doen zijn en wat ze hebben gedaan;
- 21 de volwassenen ondersteunen wat de kinderen doen en helpen hen hun spel uit te breiden of daarop verder te bouwen. Dit doen zij door met de kinderen te gaan praten over wat zij aan het doen zijn, mee te doen met hun spel en hen te helpen de problemen die zich voordoen op te lossen.

7.2 Dagschema

De pm'ers werken met een vast dagschema dat het actief leren van de kinderen ondersteunt. Door de vaste volgorde van activiteiten weten de kinderen wat er gaat gebeuren. Ze hebben grip op wat er komen gaat en voelen zich vrij om keuzes te maken en aan de slag te gaan. Zelf kunnen kiezen is belangrijk bij Kaleidoscoop. Kinderen doen het liefst wat ze zelf hebben uitgekozen.

7.3 De cyclus van vooruitkijken, speelwerken en terugkijken.

Rode draad in het dagschema is de cyclus van vooruitkijken, speelwerken en terugkijken. Bij het vooruitkijken maken de kinderen een plan voor wat ze willen gaan doen. Tijdens het spel in de hoeken (speelwerken) voeren zij hun plan uit. Bij het terugkijken blikken ze terug op wat ze hebben gedaan.

Het vooruitkijken stimuleert de kinderen om hun ideeën, keuzes en beslissingen duidelijk te maken. Dit kan verbaal of non-verbaal. Dit versterkt het zelfvertrouwen en het vergroot de betrokkenheid bij het spel. Kinderen doen datgene waarvoor ze zelf gekozen hebben. Het terugkijken stimuleert de kinderen om na te denken over hetgeen ze hebben meegemaakt. Ze leggen het verband tussen hetgeen ze van plan waren en hetgeen ze hebben gedaan. Het stimuleert hun bewustzijn; ze denken verder dan het 'hier en nu'. Ze leren hun ervaringen te delen met anderen.

Tijdens het spelwerken krijgen de kinderen de gelegenheid om problemen op te lossen. Er is veel interactie met de pm'er en met de andere kinderen in het spel. Zo bouwen de kinderen zelf hun kennis op.

7.4 Speelleren in de grote of in de kleine groep

Andere vaste onderdelen van het dagschema zijn het speelleren in de kleine groep en het speelleren in de grote groep. Tijdens het speelleren in de kleine groep biedt de pm'er een activiteit aan die aansluit bij de interesses van de kinderen, zoals deze naar voren komen uit de dagelijkse observaties, de sleutelervaringen en speciale gebeurtenissen.

In deze kleine groep worden kinderen gestimuleerd om nieuw materiaal te onderzoeken en ermee te experimenteren. De materialen worden uitgezocht door de pm'ers.

Tijdens het speelleren in de grote groep doen alle kinderen en pm'ers samen een activiteit. Ze zingen, dansen en bewegen, ze spelen verhalen na of doen spelletjes. De grote groep bevordert de saamhorigheid en stimuleert interactievaardigheden en communicatie. Er is veel aandacht voor gezelligheid.